

KISKÖREI ÓV-LAK ÓVODA

OM azonosító: 031423

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Módosítva: 2016.10.06.

Módosítva: 2018.06.20.

Módosítva: 2018.09.01.

ÓVODÁNK ADATAI

Neve: KISKÖREI ÓV-LAK ÓVODA

Címe: 3384 KISKÖRE, BÉKE ÚT 9-11.

Telefon/fax: 36/358-211

Fenntartója: KISKÖRE VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT

Címe: 3384 KISKÖRE, SZÉCHENYI ÚT 24.

Alapító Okirat száma: 39/2013.

A program megnevezése: KOMPLEX PREVENCIÓS ÓVODAI PROGRAM

Kelte: 2013. AUGUSZTUS 28.

Az óvoda vezetője: SIPOSNÉ KOHÁRI EDIT

A program benyújtója: KISKÖREI ÓV-LAK ÓVODA NEVELŐTESTÜLETE

Érvényes: 2013. szeptember 1-től visszavonásig

Törvényi megfeleltetés

Alaptörvény

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Törvények

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CXXIV. törvény A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2012. évi XXIX. törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2011. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól

Rendeletek

- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 185/1999. (XII.13.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet módosítja
- 48/2012 (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai szakmai szolgáltatásokról
- 78/2003 GKM rendelet a játszótéri eszközökkel kapcsolatos balesetvédelmi előírásokról
- 2003. évi törvény CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség biztosításáról

Pedagógiai program

Komplex prevenciós program adaptálásával

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	8
1. HELYZETELEMZÉS	8
1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értékek	8
1.2. Óvodánk jellemzői	8
1.2.1. Személyi és tárgyi feltételek	8
1.2.2. Tárgyi feltételek	9
2. ÓVODÁNK JÖVŐKÉPE	14
2.1. Óvodakép	14
2.2. Gyermekkép	15
2.3. Ki mit tesz a jó óvodáért?	15
3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI	16
4. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA, ÉRTÉKEI	17
4.1. Küldetésnyilatkozatunk	17
4.2. Nevelési értékeink	17
5. ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLKITŰZÉSEI	19
5.1. Általános célkitűzések	19
5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés	19
5.3. A fenntartó által engedélyezett további feladat-ellátási kötelezettségből adódó speciális célkitűzés	20
6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	20
6.1. Az egészséges életmód alakítása	20
6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja	20
6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai	21
6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma	22
6.1.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	24
6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	25
6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja	25
6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai	26

6.2.3.	Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma	27
6.2.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	27
6.3.	Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	28
6.3.1.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja	28
6.3.2.	Az óvodapedagógus feladatai	29
6.3.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma	29
6.3.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	30
7.	KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE	30
7.1.	Különleges bánásmódot igénylő gyermek	30
7.1.1.	A sajátos nevelési igényű gyermek	30
7.1.2.	A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek	32
7.1.3.	A kiemelten tehetséges gyermek	32
8.	A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	34
8.1.	A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek célja	34
8.2.	Az óvodapedagógus intézkedései	34
8.3.	A hátrányos helyzet okai:	35
8.4.	A szociális hátrány enyhítését elősegítő óvodapedagógusi feladatok	36
9.	GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	37
9.1.	Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	37
9.2.	Az óvodapedagógus feladatai	37
9.3.	Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel	39
9.4.	A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	39
10.	A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI	39
10.1.	A szülő, gyermek, pedagógus együttműködésének célja	39
10.2.	Az óvodapedagógus feladatai	40
10.3.	Az együttműködés tartalma	40
10.4.	A kapcsolattartás lehetőségei	42
11.	A NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉSBEN RÉSZTVEVŐ ÓVODA ESETÉN A NEMZETISÉG KULTÚRÁJÁNAK ÉS NYELVÉNEK ÁPOLÁSÁVAL JÁRÓ FELADATOK	43

11.1.	A nemzeti nevelés célja	43
11.2.	Az óvodapedagógus feladata	43
11.3.	A nemzeti nevelés tartalma	44
11.4.	A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	45
12.	AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS	45
12.1.	Az egészségnevelési és környezeti nevelés célja	46
12.2.	Az óvodapedagógus feladatai	47
12.3.	Az egészségnevelés és környezeti nevelés tartalma	47
12.4.	Együttműködés az óvoda partnereivel	53
13.	GYEREKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	53
13.1.	Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések célja	53
13.2.	Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések területei	54
13.3.	Várható eredmények	55
14.	AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI	55
14.1.	Játék	55
14.1.1.	A játék célja	55
14.1.2.	Az óvodapedagógus feladatai	55
14.1.3.	Játék tartalma	56
14.1.4.	A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	58
14.2.	Verselés, mesélés	58
14.2.1.	A verselés, mesélés célja:	58
14.2.3.	Az óvodapedagógus feladatai	59
14.2.3.	A verselés, mesélés tartalma	59
14.2.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	61
14.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	61
14.3.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja:	61
14.5.4	Az óvodapedagógus feladatai:	61
14.3.3.	Az ének zene énekes játék, gyermektánc tartalma:	63
14.3.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	64
14.4	Rajzolás, festés, mintázás kézimunka	64
14.4.1.	A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja	64
14.4.2.	Az óvodapedagógus feladatai	64
14.4.3.	A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka színterei a feltételek megteremtése	65

14.3.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	65
14.5.	A mozgás	66
14.5.1.	A mozgás célja	66
14.5.2.	Az óvodapedagógus feladatai	66
14.5.3.	A mozgás tartama	67
14.5.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén	78
14.6.	A külső világ tevékeny megismerése	79
14.6.1.	A külső világ tevékeny megismerése-környezet és természet	79
14.6.2.	A külső világ tevékeny megismerése-mennyiségi és formai összefüggések	81
14.7.	Munka jellegű tevékenység	83
14.7.1.	A munka célja	83
14.7.2.	Az óvodapedagógus feladatai	83
14.7.3.	A munkajellegű tevékenység tartalma	84
14.7.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	84
14.8.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	85
14.8.1.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja	85
14.8.2.	Az óvodapedagógus feladatai	85
14.8.3.	A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei	86
14.8.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén	87
15.	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	88
15.1.	Szervezeti és időkeret	88
15.2.	Napirend, hetirend	88
15.3.	Az óvodai nevelés tervezése	90
15.4.	A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését szolgáló dokumentumok	92
15.5.	A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	92
16.	A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVE	92
17.	FELHASZNÁLT IRODALOM	93
18.	Érvényességi rendelkezés	94
	A helyi pedagógiai program érvényességi ideje:	94
	A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata	94
	A helyi pedagógiai program módosításának lehetséges indokai :	94
	Előírás a programmódosítás előterjesztésére:	94

A felülvizsgálat indoka:	94
A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala	94
19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	95

BEVEZETÉS

A **Komplex prevenciós óvodai** program alkotói: Porkolábné dr. Balogh Katalin – docens, dr. Páli Judit – docens, Pintér Éva – óvodai szaktanácsadó és Szaitzné Gregorits Anna – óvodavezető. A programot az országos Közoktatási Intézet 1996-ban minősítette, nevelőtestületünk 2004-ben adaptálta.

A Komplex prevenciós óvodai program alapvető feladatának tartja az iskolai potenciális tanulási zavarok óvodáskori megelőzését. Segíti a hátrányos szociális környezetből jövő gyermekek felzárkóztatását, jól szolgálja a kisebb idegrendszeri működészavarok – funkciózavarok – rendezését.

A program jellegénél fogva teljes hatékonysággal akkor alkalmazható, ha az óvodai nevelés teljes időtartamában, a nevelés minden területén az óvodai élet egészére kiterjed. Fejlődéslélektan és nevelés lélektani megalapozottsága maximálisan biztosítja az egyéni differenciált bánásmód pedagógiai elvének érvényesülését, a tehetséggondozást, felzárkóztatást.

Valljuk, hogy a gyermek mozgása és játéka fejlődésének alapja. A mozgás nagyon a sajátja, játéka viszont megteremti a kapcsolatot környezetével. Az együttes öröm együttgondolkodássá, párbeszéddé alakul. Kultúránk elemei saját aktív tevékenysége által válnak a gyermeki világgé részévé. Az óvodapedagógusnak úgy kell közvetítenie kultúránkat, hogy ez által az óvoda gyermekek érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodjanak, képességeik kibontakozhassanak. Ismernie kell a módját, és vállalnia azt a felelősséget, hogy úgy vezesse el a gyermeket az óvoda-iskola átmenet küszöbéig, hogy a gyermek új feladatokra felkészült, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges személyiségvonásokkal rendelkezik, és eközben boldog gyermekkorát is megőrizhesse!

Az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy gyermekeink szeretnek óvodába járni, szívesen, örömmel tevékenykednek, nyitottak a környező világra, szeretik a kihívásokat, tevékenységükben megjelenik a kreativitás. A program következetes alkalmazása eredményeként gyermekeink 6-7 éves korukra alkalmassá válnak az iskolakezdésre.

1. HELYZETELEMZÉS

1.1. Településünk földrajzi helyzete, története, értékek

Településünk a Tisza folyó mellett, a Tisza tó kapujaként is emlegetett a régió turizmusának egyik fontos fogadóközpontja, természeti látnivalókban gazdag, amely minden évszakban megcsodálható. A település ma is őrzi a paraszti kultúra hagyományait. Az óvoda közelében található a Falumúzeum, amely tavasztól őszig látogatható. Itt található a Tisza legnagyobb vízierőműve, amely a környezetbarát energiaforrás jó példája.

Az erőműhöz tartozó kiállító terem egész évben látogatható.

1.2. Óvodánk jellemzői

1.2.1. Személyi és tárgyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A közoktatási törvényben meghatározott óvodapedagógus **felsőfokú szakirányú végzettség** mellett elengedhetetlen a pedagógus **kreativitása**, az **ismeretanyag** csoportra, gyermekekre lebontott **tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása**. Elvárásaink az óvónő felé:

- Segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd
- Vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- Differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- Jó empátiás készség

- Gyermek- és családcentrikusság
- Környezettudatos szemlélet
- Csapatjátékos

A program bevezetésénél már a nevelőtestület többsége elvégezte a felsőfokú gyógypedagógiai asszisztensi továbbképzést.

A Nevelési Tanácsadó alkalmazásában álló logopédus és gyógypedagógus heti 1-1 alkalommal foglalkozik az erre rászoruló gyermekekkel.

A logopédus feladata: elsősorban a gyermekek beszédének szűrése a beszédfejlődés akadályoztatása szempontjából, ezek kezelése, másodsorban középső csoport évvégén, de legkésőbb nagycsoport elején dyslexia-prevenációs vizsgálat végzése minden egyes gyermeknél, szükség esetén annak szakszerű terápiája.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. Ezt a feladatot megbízási szerződéssel utazó gyógypedagógussal oldjuk meg.

A gyógypedagógus feladata: a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek fejlesztése.

1.2.2. Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Helyiségeink

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	5	5
Tornaszoba	1	-
Logopédiai foglalkoztató	1	-
Egyéni fejlesztőszoba	-	-
Játszóudvar	1	1
Óvodavezetői iroda	1	1
Óvodavezető-helyettesi iroda	1	-
Gazdasági vezetői (óvodatitkári) iroda	1	-
Nevelőtestületi szoba	1	1
Orvosi szoba	1	-
Gyermeköltöztető	5	5
Gyermekmosdó. WC	5	5
Felnőtt öltöző	1	2
Elkülönítő szoba	1	-
Melegítőkonyha	1	1 /főzőkonyha/
Tálaló-mosogató, ezen belül étkező	1	1
Felnőtt mosdó	1	1
Felnőtt WC	1	1
Mosléktároló	1	-
Raktár	1	1
Szertár	1	2

A szülők fogadására nincs külön helyiségünk. Azt, hogy éppen melyik helyiségben (például vezetői iroda, játszószoza, csoportszoza) fogadjuk a szülőket, a szülővel való találkozás célja határozza meg.

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	125	125
Gyermekszék	125	125
Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembe vételével	
fényvédő függöny	Ablakonként 1	1
Szőnyeg	Csoportszoza egyötödének lefedése	5
Játéktartó szekrény vagy polc	Csoportonként 2	szekrény
Fektető-tároló	Csoportonként 2	-
Élősarok-állvány	Csoportonként 1	-
Hőmérő	5	5
Óvodapedagógusi asztal	5	2
Felnőtt szék	14	4
Eszköz-előkészítő asztal	5	5
Textiltároló szekrény	5	5
Edény- és evőeszköz tároló szekrény	5	5
Szeméttartó	5	5
Tornaszobában:		
Tornapad	2	-
Tornaszőnyeg	1	-
Bordásfal	2	-
Óvodai többfunkciós mászó készlet	1	1
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	3 gyerek egyidejű foglalokoztatásához	igen
Logopédiai foglalkoztató:		
Tükör	1	1
Asztal	1	1
Szék	2	1
Szőnyeg	1	1
Játszóudvar:		
Kerti asztal	5	5
Kerti pad	14	5
Babaház	5	2
Udvari homokozó	5	3
Takaróháló	5	3
Mozgást fejlesztő eszközök		megfelelő
Óvodavezetői iroda:		
Íróasztal és szék	1-1	1-1
Tárgyaló asztal	1	-
Szék	2	2

Telefon	1	1
Könyvszekrény	1	1
Iratszekrény	1	1

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Gazdasági (óvodatitkári) iroda:		
Asztal	1	1
Szék	1	2
Iratszekrény	2	1
Lemezszekrény	1	-
Írógépasztal és szék	1-1	-
Számítógépasztal és szék	1-1	2-2
Írógép	1	-
Telefon	1	1
Fax	1	-
Számítógép, nyomtató	1	1-1
Nevelőtestületi szoba:		
Asztal	14	2
Szék	14	11
Könyvtári dokumentum	500	
Könyvszekrény	2	1
Tükör	1	1
Mosdókagyló	1	1
orvosi szoba	Berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX.3.) NM-rendelet szerint	-
Gyermeköltöző:		
Öltöző szekrény	Gyerekenként 1	2 – 3 gyerekenként 1
Gyermekmosdó, WC:		
Törölközőtartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	5
Falitükör	Csoportonként 3	5
Hőmérő	Csoportonként 1	5
Fogmosópohár-tartó	Csoportonként 1	5

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fésű, fogkefe, fogmosópohár	Gyerekenként 1	igen
Ruhakefe, körömkéfe, szappantartó	15	15
Fésűtartó	Csoportonként 1	5
Törölköző	Felnőtt- és gyereklétszám szerint 3-3 (375 gyerek és 66)	igen
Abrosz	Asztalonként 3	2

Takaró	125	125
Ágyneműhuzat	375	Saját

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyesruha-tároló	1	1
Mosott ruha-tároló	1	-
Mosógép+centrifuga	1	1
Vasaló	1	1
Vasalóállvány	1	1
Szárítóállvány	1	1
Takarítóeszközök	1	igen
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	1-1	1-1
Hűtőgép	1	4
Porszívó	1	5

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Különböző játékművek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓
Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	✓
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	✓
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓
Értelmi képességeket fejlesztő	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	✓
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	✓
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓
Nevelőmunkát segítő eszközök	Előírás	Tényleges állapot
Videó	1	-
Televízió	1	1

Magnetofon / Cd-s magnó	2	5
Diavetítő	1	1
Vetítővászon	1	1
Hangszer (felnőtteknek)	1	✓
Hangszer (gyerekeknek)	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓
Egyéni fejlesztést szolgáló	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	✓

Egészség és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
étel-mintavételi készlet	1	1
mentőláda	1	1
gyógyszertár	1	1
munkaruha	törvény alapján	✓
védőruha	törvény alapján	✓
tűzoltó készülék	törvény alapján	✓

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a program eredményességét, hatását erősítik a következő **speciális eszközök**:

- Egész alakot láttató tükör:
A testsémafejlesztés fontos és hasznos kelléke, sok játéklehetőséget hordoz magában. Segítségével a gyermek képet alakíthat ki önmagáról, testéről, fejlődik az „én”-tudata.
- Lateraritást jelző karszalag:
A kéz, később a test jobb-bal oldalának megkülönböztetését segíti a testnevelési foglalkozáson (de játékidőben is) jobb csuklón viselhető színes szalag, gumipánt.
- Fejlesztő játékok:
A játékeszközök vásárlásánál fontos az óvodapedagógus tudatos odafigyelése arra, hogy melyik játék milyen részképességet fejleszt használatakor.
- Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra:
A testnevelés-foglalkozáson felhasznált eszközök közül néhányat célszerű a csoportszobában is felhasználni. Ezzel a gyermekek játékidőben is gyakorolhatják a mozgásfejlesztő feladatokat, illetve újabb játékokat is kitalálhatnak.
- Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak:
a meglévő eszközök tudatosabb használata a program szellemében. Újak vásárlásánál is ezeket a szempontokat érdemes előtérbe helyezni.

- Szakkönyvek, folyóiratok:
az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani kutatások folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen a program korszerűsítése érdekében.

2. ÓVODÁNK JÖVŐKÉPE

2.1. Óvodakép

Szeretnénk, ha óvodánk a megértés, az egymás iránti türelem, elfogadás, szeretet, biztonságot, vidámságot adó béke szigete lenne, ahol a gyermekek napjuk nagy részét örömmel, boldogan, önfeledt játékkal töltik, kreatív, jókedvű, szakmailag kiváló, mindig megújulni képes óvónők irányításával.

Az óvodai nevelés résztvevőivel karöltve „jó” óvodát szeretnénk. A jó óvodában a gyermekek biztonságban érzik magukat, szeretnek odajárni, örülnek társaiknak, és azoknak a felnőtteknek, akik őket körülveszik. A testi-lelki biztonságot az óvodapedagógusok adják meg a gyermekek számára, akik szoros együttműködésben dolgoznak a családokkal és az óvoda valamennyi dolgozójával, elsősorban a dajkákkal. A jó óvoda érzelmi anyaöl, ahol derűs, egyenletes, ráérős és ritmikus az élet. A jó óvodában a gyermekek a nap nagy részét szabad játékkal töltik, amely által egyéni képességeikhez mértén fejlődnek testi, verbális, értelmi és szociális képességeik.

A jó óvoda legnagyobb értéke a játék. A fejlődés, a fejlesztés színtere, eszköze és megvalósulási módja is a játék. Minden a szabad játék keretében történik, annak gazdagítását szolgálja. A jó óvodában minden fontos dolgot a játékban sajátítanak el a gyermekek. Az igazi óvodában az óvodapedagógusok elegendő időt, teret adnak az önfeledt játéknak.

A jó óvodában az egyéb tevékenységek is szorosan kapcsolódnak a játékhoz. Naponta hallgatnak mesét, rendszeresen énekelnek, folyamatosan van rajzolás, mintázás és egyéb kézimunkázás, minden nap mozognak, lehetőség szerint a szabadban. A jó óvodában a gyermekek egyéni ütemben és egyéni módon fejlődhetnek, ugyanakkor a közös tapasztalatok, közös élmények, az együtt megélt események összetartják a csoportot, és a közös hagyományok, szokások mentén tudnak együttműködni, együtt játszani, együtt gondolkodni. Az ilyen óvodában nem kényszerítik a gyermeket életkor-idegen tevékenységekre, felesleges szereplésekre, kötött programokra, túl korai tanulásra. Az ilyen óvodákban a gyermekek átélhetik a tevékenység örömeit, mert nem várnak tőlük mást, csak azt, amit maguktól és örömmel tenni képesek. Megerősítik mindazt, amit a kisgyermekek már a családban elsajátítottak, és kiegészítik olyan szokásokkal, viselkedésmintákkal, amelyek csak a közösségekben sajátíthatók el.

- A jó óvoda feladatának tekinti, hogy a kisgyermek életkorához szabott, biztonságos környezetet biztosítson arra az időre is, amíg a gyermek nincs a családjában. A jó óvoda figyel a szülők igényeire, kíváncsi a véleményükre, megpróbálja közös nevezőre hozni a család és az óvoda értékrendjét. A jó óvoda apró lépésekben formálhatja a szülők gyermeknevelési szokásait. Bizalomra (és nem bizalmaskodásra) épülő együttműködés során látja el szociális funkcióját. A szülők részéről megnyilvánuló bizalom alapja az őszinteség, a gyermekekre való teljes odafigyelés, feltétel nélküli elfogadás. A jó óvoda nem módszerközpontú, hanem gyermekközpontú. Itt minden a gyermek érdekében történik, nemcsak a programokban, elvekben és dokumentumokban, hanem leginkább a mindennapokban. Az ilyen óvodában nem nevelnek lépten-nyomon, inkább együtt élnek a gyermekekkel. A jó óvoda mindig ellenáll az iskolásítási törekvéseknek, de az iskolaérettség szakszerű mérlegelésében segíteni tud a szülőknek és az iskolának. A jó

óvoda nem vállalja át, de segíti a szakszolgálatok vagy családsegítő központok feladatait, a rászoruló gyermekek ellátását, mentális egészségének megóvását. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

- Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskoláskorba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
- Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.
- Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és az egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

2.2. Gyermekkép

Az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon kifejezni, érdeklődők, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók, szeretik és védik a természetet.

2.3. Ki mit tesz a jó óvodáért?

A fenntartó:

Gondoskodik arról, hogy az óvoda épülete, kertje, berendezései, a rendelkezésre álló eszközei alkalmasak legyenek a kisgyermekek családias fogadására, biztonságos, szabad játékára, és hogy az óvodapedagógusok rendelkezésére álljanak azok az eszközök, felszerelési tárgyak, amelyek a mindennapi óvodai élethez – a kisgyerekek mindennapi életéhez – nélkülözhetetlenek. A fenntartó biztosítja, hogy egyszerre két felnőtt legyen a gyermekekkel (óvónő-dajka, pedagógiai asszisztens). A fenntartó meghagyja az óvoda szakmai önállóságát, elvárásaikban igazodnak az óvoda funkciójához.

Az óvodapedagógusok:

Mindennapos, megújuló erőfeszítést tesznek azért, hogy megismerjék az egyes gyermekek családi hátterét, szokásrendszerét, egyéni szükségleteit, igényeit, és hogy a családokat – szülőket, és ha a nevelésben részt vesznek, nagyszülőket – bevonják az óvoda mindennapi életébe. Óvodába azért járnak a gyermekek, mert a szüleik dolgoznak, és az együttjátszás

élvezetes, valamint azért, mert az egészséges testi – lelki – értelmi fejlődésükhöz szükségük van az óvodai nevelésre. A mai óvodások nagy többsége reggeltől késő délutánig az intézmény lakója. A tömeges együttlét, a szabályozott élet nagyon fárasztó, ha az óvodapedagógus szakmai tudása, gyöngéd, gyermekszerető bánásmódja, a biztos kézzel kipárnázott korlátok nem teszik elviselhetővé ezt az életmódot. Az óvodapedagógusok számára egyformán fontos minden gyermek. Értik, elfogadják, és ha kell, megismerik a különbözőségeket, tudnak a gyermekekkel játszani, örülni, képesek minden gyermeket önmaga miatt szeretni és nevelni, egyúttal a csoport egészének megfelelő szociális légkört is megteremtik. Igényük van az új megismerésére, de képesek egészséges kritikával kezelni a sok információt és elvárást.

A szülők:

Igyekeznek megismerni az óvodás gyermek – köztük saját gyermekük – valódi szükségleteit, ha kell, szemben állva a divatirányzatokkal. A mai életstílus és tempó nem kedvez a kisgyermeknevelésnek, mert a felnőttek kapkodnak és a kicsiket, nem lenne szabad siettetni. A szülők tudják, vagy megértik, ha elmagyarázzák nekik, hogy megújulni kész felnőtt abból lesz, aki teljes értékűen megélhette saját kisgyermekkorát, mindennapos szabad játékkal és mesével, zenével, mozgással, rajzolással, a spontán utánzáshoz adott jó példákkal mind az óvodában mind pedig a családi közösségben. A szülőknek igényük van az óvodapedagógusokkal történő őszinte beszélgetésekre és az óvodai nevelésben való együttműködésre.

3. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI

- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.
- Az óvodai nevelésben megjelenő – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések biztosítják az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, amelyek megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaznak.
- Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik: a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem

helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

4. AZ ÓVODA KÜLDETÉSNYILATKOZATA, ÉRTÉKEI

4.1. Küldetésnyilatkozatunk

- A legfontosabbnak tartjuk, hogy gyermekeik otthonos, szeretetteljes, nyugodt, derűs és biztonságot adó környezetben nevelődjenek.
- Fő törekvésünk, hogy a társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során, elsajátítsák az együttélés szokásait, tanuljanak meg figyelni, - alkalmazkodni, – együtt érezni egymással, miközben tolerálják a másságot.
- A nevelőmunkánkban megteremtjük a felszabadult mozgás sokoldalú élményét, ezáltal hozzásegítjük gyermekeinket ahhoz, hogy a környező világból minél több élményhez, tapasztalathoz jussanak.
- Nagy hangsúlyt fordítunk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa ismerkednek meg a való világ csodáival, amely egyben tükörképe mindazoknak a tapasztalatoknak, amelyet a gyermek átélt s a játék nyelvén megfogalmazott.
- A személyiségfejlesztés során tiszteletben tartjuk gyermekeik egyéni különbségeit, figyelembe vesszük életkorukhoz igazodó szükségleteit, hogy megterhelés nélkül készíthessük fel őket az iskolai életmódra.
- Céljaink eléréséhez szükségünk van a partnereink támogatására, hiszen csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani gyermekeinket, hogy biztosan eligazodjanak a világ valóságában.
- Munkatársaink széleskörű szakmai felkészültsége, innovációs törekvései, minőség iránti elkötelezettsége jelentik a biztosítékot céljaink eléréséhez.

4.2. Nevelési értékeink

Nevelési értékek	Pedagógiai feladat
A mozgás prioritása	A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése, a mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével. A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.
Az egészséges életmód kialakítása és fenntartása	A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, valamint a biztonságos környezet szokásainak alakítása. A gyermek komfortérzetének biztosítása és a testi fejlődés elősegítése. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósítás.

A játék elsődlegessége	<p>Rugalmas napirend biztosítása.</p> <p>A szabadjáték elfogadása: az egyes gyerekek játékfejlődése, az egyéniségben rejlő lehetőségek támogatása, a társas együttműködésben rejlő lehetőségek támogatása.</p> <p>Derűs, nyugodt légkör biztosítása.</p> <p>A játék sokoldalú fejlesztő hatásának kibontakozásához változatos eszköztár biztosítása.</p> <p>A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése.</p> <p>A támogató, visszaható játékpedagógiai eljárások intézményi kimutatása.</p>
Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	<p>Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása.</p> <p>Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése.</p> <p>Értékek, normák kialakítása.</p> <p>Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség, az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése, saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során .</p> <p>A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.</p>
Az egyéni különbségek tiszteletben tartása	<p>Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése a képesség fejlesztéshez kidolgozott szempontok alapján.</p> <p>Minden pedagógustól és nem pedagógus kollégától elvárás a másság elfogadása, a tolerancia, és a segítőkészség.</p> <p>Fejlődési lapok vezetése – 6 havonta szülő tájékoztatása.</p> <p>Tervezőmunkánál a gyermek fejlettségének figyelembe vétele.</p>

Működési értékek	Működési feladat
Minőség iránti elkötelezettség	<p>A PP minőségi megvalósítása (a mozgás, a testséma, a percepció és a verbális fejlesztés).</p> <p>Helyi nevelési célok elfogadása, azokkal való azonosulás.</p> <p>Egyénre szabott, tudatos, célzott fejlesztés.</p> <p>Gyermekcentrikus pedagógiai szemlélet, a gyermekek szeretete, tisztelete.</p> <p>Empátiás, nyugodt, biztonságot nyújtó légkör</p> <p>A tevékenykedés, élményszerzés lehetőségeinek változatossága.</p> <p>Szakmai elhivatottság.</p> <p>Másság elfogadása, értékeinek tudatos közvetítése a gyermekek felé.</p> <p>Értékorientáltság, pozitív beállítottság.</p>
Együttműködési készség	<p>A kommunikáció eszközrendszerének széleskörű alkalmazása (kommunikációs készségek, véleményalkotás, vitakészség fejlesztése).</p> <p>A döntések és a változások menedzselése, csoportmunka (team munka) a közös célok megvalósításához.</p> <p>A dolgozókkal és partnerekkel való jó kapcsolat kialakítása.</p> <p>Társadalmi részvétel biztosítása: csoporthoz tartozás, szociális</p>

	érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás, önkéntesség, civil kezdeményezőkészség.
--	---

5. ÓVODÁNK NEVELÉSI CÉLKITŰZÉSEI

5.1. Általános célkitűzések

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló része, nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába lépésétől az iskolába lépésig, legfeljebb hétéves korig, ill. az iskolai érettség eléréséig.

5.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

A 3 – 7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- a **sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés**, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges **testi, lelki és szociális érettség** kialakítása
- az iskolai **potenciális tanulási zavarok megelőzése**, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével
- a gyermekek **környezettudatos** szemléletének és magatartásának megalapozása **kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek optimális fejlődésének biztosítása
- a **sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával** esélyegyenlőségük biztosítása
- kiemelkedő képességű gyermekek tehetséggondozása
- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, átörökítésének, nyelvi nevelésének, és a multikulturális nevelésén alapuló integráció lehetőségének biztosítása.

A jelzett területeken történő **fejlesztés értelmezésünk szerint** a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő **támasznyújtás**, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a 3 – 7(8) éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A **testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga**, melyre programunk messzemenően törekszik.

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdemésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra** és **játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egyfelől a **gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől az **óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

5.3. A fenntartó által engedélyezett további feladat-ellátási kötelezettségből adódó speciális célkitűzés

Az óvoda alapító okiratába foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális nevelési terv, valamint speciális gyógyászati és technikai eszközök, a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által .

Programunk **sajátos célja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése.

A **korrekciós fejlesztés célja támaszt nyújtani** a részképeség-gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztő foglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

6. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

6.1. Az egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stressz mentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört. Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

6.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, **a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítetlen-zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.**
- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése. Érzelmi szükségletek, érzelmek kifejezése, alkalmazkodás, örömkészség, énkép, ön- és társismeret, elfogadás, konfliktuskezelés.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz mentes a biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása megfelelő szakemberek bevonásával a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

- Környezettudatos magatartás megalapozása, fenntarthatóságára nevelés.
- szelektív hulladékgyűjtés megismertetése.
- Természeti-épített-szociális környezet óvása, fejlesztése.

6.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlettség értékelése
- Önállósági törekvések támogatása
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvéta használata).
- Az étkezéseknél a zsír, a cukor arányának mérséklése.
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása.
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés.
- A toalett-használat intimitásának választékkal és függönyökkel történő biztosítása.
- 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás.
- Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés.
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása.
- A WC lehúzásának igényre alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására ösztönzés.
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges.
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás.
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása.
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.
- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása.
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig.
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító használata.
- A lefekvés után mesélés, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása.
- Az alvást nem igénylő gyermekeknek csendes tevékenység biztosítása 14 órától
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása az alkalomnak megfelelően.

- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése zárt kerítés létesítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése.
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése.
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés.

6.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a **gyermek testi komfortérzetének kielégítése**. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-óvónő, gyermek-dajka kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása sértheti a gyermek intim szféráját, ezért nagyon türelmesnek, megértőnek kell lennünk.

A **testápolás terén**, akár a kéz, akár az arc megérintése szintén válthat ki elutasítást a gyermek részéről, amit el kell fogadnunk, nem szabad tolakodóan viselkednünk.

A papírzsebkendő használatával kapcsolatban felhívjuk a gyermekek figyelmét annak anyagára, hulladékként kezelése során szelektív gyűjtésére. Az öltözködéskor fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az **önkiszolgáló feladatok** elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is **elengedő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított nagy füves játéktérrel, többfunkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel.

Mozgás

Mozogni lehet otthon, az óvodában, a csoportszobában és az udvaron.

Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet a szabadban és a teremben egyaránt.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata – a dajkával megosztva -, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez.

Évszakonként közeli kirándulásokat (Tiszapart, park), sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel, lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is. Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (pl.: városi gyermeknap, játszóház), ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

A testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére. A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak, az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermeket legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvónő törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint **a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék**. A helyi adottságok szerint a játék, a mozgás is a szabadban történhet.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez levegőre van szükség, van jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő (szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával).

Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása – az altatás hangulatához illő mese, halk zene -, a gyermekek **egyéni alvásigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése**. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetők használata, saját pizsama, „otthoni szagélményt adó”alvóka, fűtési szezonban a párologtató használata minden csoportban. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

Saját konyhával rendelkezünk. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen készítünk például frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcssalátákat, zöldség-sünit, zöldségsalátát. A HACCP étel-miszer-biztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával megismertetni, közvetve **modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.**

Ennek megvalósításához elsősorban tájékoztatjuk a szülőket az étlapról, és egy-egy jól sikerült étel receptjét is megosztjuk velük.

A vallási, valamint egyéb okból (például vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok **étkezési szokásait tiszteletben tartjuk.**

Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a **gyermek egészségének megóvását.** Ezenkívül nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok betartására**, például környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a **környezeti ártalmak kiküszöbölésére** például szelektív hulladékgyűjtés, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia

Lényegesnek tartjuk az anamnézis-felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az **óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek** (például Krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (például étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét.** Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat.

6.1.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Szükségleteit képes kielégíteni.
- Szükségleteit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és a kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.

- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtván a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

6.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése

6.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait.

Valljuk, hogy **a környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása.** ~~A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.~~ **Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeret, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.** Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre**, a család és óvoda **szoros együttműködésre törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenció gyakorlatot. Programunkban fontos **a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során – napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A gyermek **„én központúsága” alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, **ha a gyermek állandóan gyakorolja** a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a **kooperatív megoldásra ösztönző** páros és

kiscsoportos tevékenységek. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel. Az óvoda nevelege a gyermekeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezeni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika más számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselők.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

6.2.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztosságot árasztó légkör kialakítása.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztosságos berendezése.
- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő „anyapótló” magatartása.
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe.
- Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása.
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása.
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása.
- Gyakorlat-közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása.
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi-tudat” alakítása.
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása.
- Évente egyszeri szociometria készítése és felhasználása.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- A konfliktus helyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása.

- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása.
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A családdal való együttműködésre törekvés.
- Beiratkozás utáni családlátogatás
- Egyeztetett időpontban fogadóóra-tartás, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 2-szer.
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel.
- A beszoktatás előtt többször eljőhet gyermekével.

6.2.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma

- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak értékközvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetében megmutatkozó jóra, és szépre, annak tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás. Ezeknek a gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

6.2.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulót.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.

- Igényes a saját tevékenységével szembe.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

6.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a **gyermek szabad játéka által** valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. **Az egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az **anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat**. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Az értelmi nevelés feladatai a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak és ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotó képesség) fejlesztése.

Valamennyi értelmi képesség különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

6.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
  - egyre pontosabb, valósághű észlelés

- figyelem-összpontosításra való képesség
- valósághoz közelítő képzeleti működés
- reproductív emlékezet
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás
- az alakuló fogalmi gondolkodás.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

6.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat.
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása.
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható.
- A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észrevetése, megismertetése.
- A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele.
- Figyelem-összpontosításra motiválás.
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése.
- A gyermekek szókincsének bővítése.
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékokban.
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, ill. nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás.
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal, gyógypedagógussal.

6.3.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma

Napi gyakorlatunkban az anyanyelvi játékok egyéni és mikrocsoportos szervezésére – alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz – külön időt biztosítunk.

A nyelvi játékok, gyakorlatok legfőbb ismérve, hogy játékos keretben végezzük, örömmel és sok-sok ötlettel fűszerezett csoportos játék keretében. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a hallásdifferenciálási gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Ha az mégsem következne be, - mint a korábbi években is tettük – logopédus segítségét vesszük igénybe. Az óvodai csoportokban, ugyanis csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek során (max. 5-10 percben).

Az anyanyelvi játékokhoz, központi és saját készítésű eszközöket használunk: szemléltető képek, tornaszerek, különböző anyagokból készült tárgyak, bábok, tükör, videofilmek, hangszerek, diavetítő, hangkocka, hívóképek, feladatlapok, valamint a csoportszoba berendezési tárgyai, eszközei, képes dominó, képes ABC, Bohóc kártya, szóvonat.

Anyanyelvi-táska, Bujkáló képek, magánhangzók megkülönböztetésére pálcikák, korongok, Memória-játék, Ellentétes szó párok képei.

6.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezi.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

7.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

7.1.1. A sajátos nevelési igényű gyermek

A sajátos nevelési szükséglet, mint fogalom, sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos, vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképesség zavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát

megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A fenntartói döntés, és feladat-ellátási kötelezettség, az Alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározás alapján, a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása kiterjedhet az alábbi speciális nevelési igényű gyermek ellátására:

Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése

A megelőzést célzó prevenció és korrekció fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk:

- A 3-7 (8) éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetők az **értelmi műveletek** – egyben az önmagunkról kialakított testséma is, amely a pszichés-én idegéletteni leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenció fejlesztéssel

Programunk **sajátos célja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése 3-7(8) éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk a **fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja** a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekció fejlesztéssel

A **korrekció fejlesztés célja támaszt nyújtani** a rész-képesség-gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztő foglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre.

Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

7.1.2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- Egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatás keretében a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében.
- Játékos, kreatív, kerülve az iskolai helyzeteket, nyugodt, ingerszegény környezetben.
- A foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres.

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

7.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikrocsoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében, melynek fontos színterei, a játék tevékenység, a bábjáték. A tehetséges gyerek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességeikre általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat. A tehetséggondozás során a tehetség ígéreteket fejlesztjük.

Alapelveink:

- A tehetség ígéretnek erős oldalának fejlesztése.
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

Célunk:

A tehetségígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

Feladataink

- A tehetséges gyermek felismerése.
- Sokféle tevékenység kínálat biztosításával, a gyermekek érdeklődési körének megismerése.
- A tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel.
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés.

- A gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése.
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása.
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

A tehetséggondozás tartalma

Terveink közé tartozik tehetségfejlesztő munkacsoportok létrehozása az alábbi területeken:

- Mozgás (gyermektánc)
- Mese dramatizálás

A tehetséggondozás dokumentációi és azok tartalma

- Pedagógiai Program (az adott év tehetségprogramja)

Tehetséggondozás folyamata

- **A tehetségigéreték felfedezése**
A tehetséges gyermeket az óvodapedagógus javasolja a fejlesztőmunkába.
- **A tehetségek gondozása**
Folyamatos munka.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása⁴⁴⁵

67/A. §⁵⁵² (1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c)⁵⁵³ a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

(3) A gyámhatóság a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság elbírálásával egyidejűleg kérelemre - külön döntésben, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsággal egyező időtartamra - megállapítja a gyermek, nagykorúvá vált gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetének fennállását.

8. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermekeink szociális háttere szélsőséges képet mutat. Feladataink tervezésénél figyelembe kell vennünk az elfoglalt, dolgozó és időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a munkanélküli és szegény körülmények között élő, valamint a sok gyermeket nevelő, esetleg a csonka családokét. Különösen nagy a felelősségünk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz kultúra értékeinek megismeréséhez testi, és lelki fejlődésükhöz.

Sok esetben halmozottan jelentkeznek a szociális problémák, emiatt a hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja.

8.1. A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek célja

A hátrányos és a halmozottan hátrányos gyermekek érdekében tett intézkedésekkel, gyermekközpontúsággal, családorientált szemlélettel, az együttműködések elősegítésével az esélyteremtés növelése, valamint a gyermekek komplex személyiségfejlődésében bekövetkezett pozitív változások elősegítése.

8.2. Az óvodapedagógus intézkedései

Az óvodai nevelés közvetlen célja az esélyegyenlőség biztosítása a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek be-óvodáztatását biztosító intézkedések:

- Beíratások előtt: felvesszük a kapcsolatot a település védőnőjével, az önkormányzat szociális előadójával és tájékozódunk arról, hogy mennyi hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek várható.
- Fokozottan figyelünk arra, hogy a településen élő óvodás korú hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermek számára biztosítsuk a férőhelyet.
- Szülői értekezleten tájékoztatjuk a szülőket az igénybe vehető kedvezményekhez szükséges dokumentumok, igazolások beszerezhetőségének módjáról. Szociális ügyintézőhöz irányítjuk, ahol az ingyenes étkezéshez szükséges nyilatkozatot aláírja. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosító határozatot 5 napon belül megkapjuk a jegyzőtől. A megszerzett határozat birtokában jogosult a gyermek óvodába lépéstől az ingyenes étkezésre.
- A gyermek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Az óvodába kerüléskor részletes anamnézis felvétele, fejlettségmérés, egyéni fejlesztési terv készítése a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.

- Folyamatos fejlettségmérés, egyénre szabott fejlesztés, tudatos óvodapedagógiai munka, hogy a hátrányokat csökkenteni tudjuk.
- A veszélyeztetettként nyilvántartott gyermekekre fokozottan figyelni kell annak érdekében, hogy azonnali intézkedésekre kerülhessen sor, ha a család helyzetében bármi módon változás következik be, ami a gyermek helyzetét, testi épségét fokozottabban veszélyeztetné.
- Amennyiben ezek a gyerekek nem járnak, rendszeresen óvodába jelzéssel kell élni az óvodavezető és a gyermekvédelmi szervek felé. Az igazolatlan hiányzás esetén felszólítás a szülők felé, az igazolatlan hiányzások lehetőség szerinti csökkentése az érintettek körében.
- Szükség esetén, lehetőségeinkhez mérten segítségnyújtás a családnak.

8.3. A hátrányos helyzet okai:

- A család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete, életvitele, és értékrendje.
- A család lakhelye és környezete.
- A gyermek vagy szülő egészségi állapota
- A családtagok száma.

Környezeti okok:

A szocializáció színterei: - család és a kortárs csoport

1. Csonka család:
  - válás vagy haláleset
  - állami gondozottság, gyámság
  - tartósan távol lévő szülő (munkavállalás vagy más ok miatt)
2. Sokgyermekes család:
  - 3 vagy több gyermekes család
3. Szűkös lakásviszonyok:
  - a család magas létszáma
  - több generáció együttléte
4. Szülők iskolázatlansága
5. Nevelési hiányosságok:
  - kettős nevelés
  - felügyelet és gondozás hiánya
  - helytelen bánásmód (brutalitás)
  - érzelmi sivárság, közömbösség
  - könnyelmű, felelőtlen életvitel
  - bűnöző családi háttér
6. Anyagi okok:
  - munkanélküliség
  - létminimum alatti 1 főre jutó jövedelem

- csökkent munkaképességű, vagy munkaképtelen szülő
- a kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

7. Egészségügyi okok:

- születési, vagy szerzett rendellenesség
- mozgáskorlátozottság
- érzékszervi károsodás (látás, hallás)
- szervi rendellenesség
- tartós betegség
- idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/ vagy gyermek)
- higiénés hiányosságok

8. A gyermek személyiségében rejlő okok:

- Érzelmileg, értelmileg visszamaradt

8.4. A szociális hátrány enyhítését elősegítő óvodapedagógusi feladatok

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek jelen vannak az óvodai élet mindennapjaiban.

A komplex prevenciós program lehetőséget ad a gyermekek egyéni játékos fejlesztésére. Fontos a gyermek napi tevékenységének nyomon követése, a magatartás, viselkedés, gyors változásának felismerése. Esetleges sérülések észlelése, figyelmeztető jelzés lehet a társas kapcsolatokban megjelenő helytelen magatartás pszichés fejlődés zavar. Szükség esetén egyéni személyes hangvételű beszélgetés a szülővel, a segítő szándék éreztetése mellett. Továbbá szakember segítségét kell kérni a diagnózis, módszertani útmutatás szükséges intézkedések és tennivalók megállapításához.

- Egészséges életmódra nevelés: étkezés, tisztálkodás, öltözködés.
- Játzóház: a játékok használatának elsajátítása, a közös élmények a beilleszkedést, elfogadást, együttműködést segítik.
- Szülőkkel közös programok: pl. munkadélután: kertgondozás, barkácsolás, játékeszközök javítása, eszközkészítés.
- A veszélyeztetett, és a hátrányos helyzetű gyerekek helyzetének figyelemmel kísérése, családlátogatás.

Szülőknek felajánlott segítség:

Felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleten, fogadó órán, írásos tájékoztatón keresztül.

Rendszeres vagy eseti kapcsolattartás a következő intézményekkel:

- Dél-Hevesi Szociális és Gyermekjóléti Intézmény
- Polgármesteri Hivatal (Gyámügyi és Szociális ügyintéző)
- Gyermekorvos, védőnő
- Vásárhelyi Pál Általános Iskola

- Cigány Önkormányzat

Az együttműködés formái a Cigány Önkormányzattal:

- Közös programok pl. Pacsirta Fesztivál.
- Jótékonyági rendezvények, közös gyűjtés.
- Pályázati lehetőségek keresése.
- Az intézménybe járó gyermekek szociális háttérének problémáinak megismerése, segítségkérés és nyújtás.
- A beóvodáztatás segítése.
- A szociális segítségnyújtás lehetőségeinek keresése, a hiányzó felszerelések biztosítása (pl. a kinőtt ruhadarabok begyűjtése és a rászorultak között szétosztása).
- Megunt játékok könyvek gyűjtése szétosztása.
- Segítségkérés a szülők meggyőzésére a családhoz illesztett megoldások keresése.
- A tehetséges gyermekek felfedezése és a támogatás lehetőségének felkutatása.
- Ismétlődő közös programok, pl. cigány művészek cigányzenészek meghívása a multikulturális értékek követése.

9. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

9.1. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**. Úgy szervezi az óvodai környezetet – személyi és tárgyi feltételrendszerrel -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül – tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség – kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse **tehetsége kibontakoztatásában**, valamint **hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában**.

A migráns gyermekek nevelése során biztosítjuk az önazonosság **megőrzését, ápolását, erősítését**, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Környezetünkben magas a munkanélküliek száma, ebből következően a szülők nagy része megélhetési gondokkal küzd, a gyermek – és ifjúságvédelem szorosan kapcsolódik az óvoda pedagógiai tevékenységéhez.

Az intézményben olyan igazgatási és pedagógiai tevékenységet kell kialakítani, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik gyermek származása, színe, neme, vallása, nemzeti etnikai hovatartozása, vagy bármilyen más okból kiteszített helyzetbe kerüljön.

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenység magába foglalja a családdal, szülőkkel való kapcsolatteremtés rendszerét, hisz alapvető célkitűzés, hogy a gyermek családban nevelkedjen, szüleitől kapja meg a segítséget, hogy óvodába járjon, felkészülhessen az iskolára.

9.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi háttérének megismerése.
- Szükség szerint környezettanulmány végzése.

- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése.
- Szükség esetén javaslattétel a szülőknek a gyermek szakemberhez irányításáról (pszichológus, logopédus, nevelési tanácsadó).
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.
- A nevelő testület legyen kezdeményező és együttműködő a szülőkkel való kapcsolattartásban.
- Óvodán belül a gyermekeket megillető jogok érvényesülésének biztosítása, szükség esetén javaslat védő-óvó intézkedésekre.

Az óvodavezető feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten.
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A szülők tájékoztatása:
  - óvodánk gyermekvédelmi filozófiájáról,
  - a családsegítés lehetőségeiről,
  - az együttműködés formáiról
  - a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvónő személyéről.
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása.
- Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat tájékoztatása.
- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Ezek dokumentálása.
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása.
- Az óvoda házirendjében védő-óvó eljárások szerepeltetése.
- Annak biztosítása, hogy a nevelő munka világnézeti, vallási szempontból semlegesen valósuljon meg.

Az óvoda vezetője köteles

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál,
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele.
- Nyilvántartás vezetése.
- Beszámoló készítése félévente.
- Minden tanévre konkrét gyermekvédelmi terv készítése.
- Továbbképzések tartása gyermekvédelmi eljárásokról, módszerekről, az egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről.

A gyermekvédelmi munka hatékonyságát elősegítő tevékenységek

- A leendő óvodások meghívása
- Óvodába lépés előtt családlátogatás
- Rendszeres családlátogatás
- Szülői értekezletek
- Nyitott óvoda
- Ünnepségek
- Fogadóóra
- Játszóházak
- Tájékoztatás a szülők felé a gyermeki illetve szülői jogokról
- Egyéni fejlettségmérő lapok vezetése.
- Logopédiai ellátás.
- Szakember javaslatára rendszeres egyéni fejlesztés
- Állandó kapcsolattartás a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal
- Rendszeres egészségügyi vizsgálatok kezdeményezése, biztosítása.
- A gyermekbalesetek megelőzése érdekében az egészséges, biztonságos feltételek megteremtése.

9.3. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében az óvoda köteles együttműködni:

- az óvoda orvosával, védőnőjével
- az illetékes gyermekjóléti szolgálattal

9.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

A nevelőtestület és a GYIV munkaközösség titoktartásra kötelezett!

10. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

10.1. A szülő, gyermek, pedagógus együttműködésének célja

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők szoros együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával :

- erősítjük a jó partneri viszonyt,
- elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét,

➤ kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

10.2. Az óvodapedagógus feladatai

A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése, a különbözőség elfogadásának közvetítése.

A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevételével a segítség családokhoz illesztett megoldásainak keresése, az intervenciós gyakorlat érvényesítése.

Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása.

A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön.

A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás- normarendszer ismeretében.

A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás, modell értékű nyílt kommunikáció során, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése.

A családok kultúrájának megismerése, az óvoda értékrendjének közvetítése.

A szociális érzékenység tudatos fejlesztése.

Az együttműködés alapelvei.

A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.

A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.

A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.

Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése.

A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.

A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett önkormányzatokkal, szervezetekkel.

10.3. Az együttműködés tartalma

Családlátogatás

A családlátogatás célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. A gyermek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossierben rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.

Beszoktatás

A beszoktatás célja: a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen, új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is

meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

A beszoktatás formái:

Nevelési év megkezdése előtti ismerkedés.

Folyamatos beszoktatás:

Az új gyermekeink nem egyszerre érkeznek, hanem heti bontásban, 5 – 6 fős csoportokban, mert így lehetőség van az egyéni bánásmód érvényesítésére, a gyermek alaposabb megismerésére.

A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatni kell, továbbá motiválni arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.

Közös programok, ünnepek:

A közös programok, ünnepek célja: lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére.

Ünnepek hagyományai:

Mikulás

Karácsony

Farsang

Anyák napja

Gyermeknap

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból mind külsőségeiben, mind belső tartalmukban.

Nyílt nap

A nyílt nap célja a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését.

Fogadóóra

A fogadóórák célja a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről. Megtartását célszerűnek tarjuk személyre szabottan, igény szerinti, időpont – egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyerekekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvónő egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken, (a gyermek munkáival, saját feljegyzéseivel).

Javasolt minden félévben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével, a gyermek fejlettségi szintjének tájékoztatásáról.

Szülői értekezlet

A szülői értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleg problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, valamint személyenként írásban legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.

10.4. A kapcsolattartás lehetőségei

Az óvodai élet alatt a pedagógiai szakszolgálatok a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

Nevelési Tanácsadó:

Szakembereik:

- Gyógypedagógus, logopédus elvégzi az évenkénti szűrővizsgálatot.
- Iskolaérettségi vizsgálatot végeznek: javaslatot tesznek a beiskolázásra.
- Szakvéleményeikkel segítik az óvónők munkáját.
- Biztosítják a logopédiai ellátást.
- Javaslatot tesznek a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatára.
- A Nevelési Tanácsadó szakvéleményei alapján a rászoruló gyermekeinket komplex fejlesztésben részesítik óvodánkban, valamint mozgásfejlesztésre és alapozó terápiára van lehetőség intézményünkben.
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek fejlesztése a Nevelési Tanácsadó segítségével.

Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság

- A Nevelési Tanácsadó szakvéleményei alapján kiszűrt gyermekek vizsgálata.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek kontrollvizsgálatának elvégzése.
- Szakvéleményük az alapja a gyógypedagógus fejlesztő munkájának.

Egészségügyi szolgáltatások

Védőnő:

- Tisztasági vizsgálat
- Látás-hallás vizsgálat
- Vérnyomásmérés

Óvoda-orvos:

- Rendszeresen figyelemmel kíséri az óvodásaink fejlődését, egészségi állapotát
- A gyermekek csontrendszerének vizsgálata:
  - Lúdtalp
  - Gerincferdülés és egyéb betegségek kiszűrése

A gyermek- és ifjúságvédelem intézményei (Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy) a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A közművelődési intézmények rendezvényeit a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogathatják csoportosan pedagógus vezetésével, vagy egyénileg, szülőkkel. Segítséget nyújtunk a könyvtár rendezvényeihez.

Az iskolával való kapcsolattartás célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése. Az utolsó év folyamán az iskola és az óvoda egyaránt lehetőséget biztosít arra, hogy a leendő első osztályosok és a tanító nénik megismerkedjenek egymással.

Folyamatos a kapcsolattartás az iskola igazgatója és az óvoda vezetője között.

Cigány önkormányzat: kölcsönösen részt veszünk egymás kulturális rendezvényein. Nyitott óvodaként lehetőséget biztosítunk az óvoda mindennapi életébe való betekintésre.

Fenntartó:

- Biztosítja az óvoda működésének, fejlesztésének feltételeit, lehetőségeihez mérten.
- A Kulturális és Oktatási Bizottság részt vesz az óvoda pedagógiai programjának módosítása és minden dokumentum elfogadásának előkészítő szakaszában.

11. A NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉSBEN RÉSZTVEVŐ ÓVODA ESETÉN A NEMZETISÉG KULTÚRÁJÁNAK ÉS NYELVÉNEK ÁPOLÁSÁVAL JÁRÓ FELADATOK

11.1. A nemzeti nevelés célja

A kisebbségi óvodai nevelés az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

11.2. Az óvodapedagógus feladata

- Az óvoda és a roma családok kapcsolatának pozitív alakulása érdekében, kellő tapintattal közeledjen a családok felé. Előzetes családlátogatáson vegyen részt, ismerje meg a családok körülményeit.
- Vallja, hogyha az óvoda érdeklődik a gyerekekről és családjáról, a szülő bátorságot kap ahhoz, hogy kérdezzen.
- A családi nevelésükben a pozitív vonásokat keresi, s abban megerősíti őket.
- Lehetőség szerint elismeri a szülő nevelő munkáját, dicséri, így érezheti, hogy a család nélkül az óvoda sem lenne eredményes. Végre érezheti a cigány szülő, hogy valakinek ő is fontos.

- Családlátogatásokon nem kérdez rá a szociális helyzetükre, azt látják, megvárja, hogy maguktól beszéljenek arról.
- Óvakodik a kritikus hangvételtől, sohasem bocsátkozik fölösleges vitába.
- Nyitott óvoda lévén a nap minden szakában várja az érdeklődő szülőket. Reggel óvodába érkezéskor gyakran becsalja őket a csoportba. Láthatják, hogyan játszanak a gyermekeik, milyen szép játékaik vannak. Láthatják, hogy nem bántják a gyermekeket, hallhatják, hogy az óvoda dolgozói szépen beszélnek a cigány gyermekekkel is.
- Minden lehetőséget kihasznál, hogy érezhessék bizalmát, számítsanak segítségére, támogatja őket, hogy SZK tagok lehessenek.
- A tevékenységi formákban hangsúlyozottan szerepeljenek a cigány játékok, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín – és formavilágnak is helyet kell kapnia.
- Az irodalmi élmények hatására legyenek a gyermekek közlékenyek, nyitottak, és a más népcsoportok kultúrájának befogadására képesek.
- A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepeljen a cigány tánckultúra megismertetése.
- A gyermekek érzelmi biztonságához (képzelet, kíváncsiság, beszédkedv) szükséges feltételek biztosítása.
- A gyermek tapasztalatira, élményeire alapozva a játékon keresztül, értelmi képességeinek fejlesztése.
- A gyermek mozgásigényének kielégítése, mozgásképességének fejlesztése, a természetes mozgáskedv fenntartása, a testséma fejlesztése, általános erősítés.
- Terjessze ki a gyermekek igényét a környezetük rendje, és tisztasága irányába is.
- A szülők érezzék a bizalmat, a másságot elfogadó óvodába szívesen járassák gyermeküket.
- Az óvodapedagógus szerepének felelőssége abban rejlik, hogy legyen képes igazodni a gyermeki szükségletekhez az egyes egyének esetében is. Tegye ezt oly módon, hogy fejlesztő hatásával a gyermeki szükségletekre építsen, az egyén igényeihez igazodjon. Segítse a cigány gyermekeket a saját hovatartozásuk elfogadásához.

11.3. A nemzeti nevelés tartalma

Tapasztalataink azt mutatják, hogy a cigány gyermekek többsége anyanyelvi nehézségekkel kerül óvodába.

Gyakori, hogy a gyermek:

- beszédgátlással küzd
  - beszédhibás, halmozottan beszédhibás
  - szegényes szókincsű
  - renyhe izomzatú beszédszervekkel rendelkezik
  - beszéd fogyatékos
  - dadog
  - beszéde szituatív (tárgyához kötött)
  - halandzsál
  - csúnyán beszél (aktív szókincsük nagy része csúnya szavakból áll)
  - nem ismerik a nevüket, a családtagok neveit, gúnyneveket ismernek
- A kiskörei cigányok egyáltalán nem beszélnek a cigány nyelvet

- A cigány gyermekek többsége óvodába lépésükig nem hallott mesét, nem jellemző otthon a verselés, mondókázás.
- Néhány gyermek ismeri az iskolai tananyagból a gyermekirodalmi alkotásokat, amelyeket az iskolás testvérektől eltanultak.
- A cigányszülő és gyermekeik nem ismerik a cigányszerzők műveit, nem tudnak cigánytémájú alkotásokról. Néhány nagyszülő még mesél szájhagyomány útján terjedő babonát, hiedelmeket tartalmazó cigány történeteket.
- Helyi sajátosság, hogy a cigány gyermekeink a felnőttektől, illetve a magnóból, rádióból ismert dalokat éneklük. Többségük ritmusérzéke nagyon jó.
- A cigány családok nap-mint nap együtt énekelnek, táncolnak, mulatoznak. A gyermekek e családi összejöveteleken szereznek tapasztalatokat a mai cigánykultúrából, amelyben a valós cigányzenei elemek keverednek a modern zene elemeivel. Megjelennek a gyermekeknél a cigánytánc elemei is, keveredve a moderntánc elemeivel. Nagyon boldogok, felszabadultak, ha táncolhatnak.
- Gyermekeink a családból többnyire a babaszobai játékhoz hoznak mintát. Ehhez vannak élményeik, tapasztalataik (a kisgyermekét a karján rázó, a babakocsit oda-vissza tologató, az ételt folyamatos kavargató anya).
- A cigány családokra jellemző, hogy a gyermek mindig kézben van, így nem tudja idejében begyakorolni a legfontosabb mozgásokat (fordulás, hintázás, mászás). Amikor már megtanul járni, akkor szabadon mozoghat, de hiányos vagy egyoldalú táplálkozása miatt fizikai állapota gyenge, edzettsége, mozgáskészsége nem megfelelő.
- Már kisgyermekkorban is jellemző a tévénézés, videózás.
- Az óvodában mások az étkezési szokások, mint a családban. A cigány családokban a gyermek akkor eszik, amikor éhes, vagy amikor van mit enni. A család életében nincsenek ritmusok, megszokott időbeliségek, vagyis az étkezés nem alkalmazkodik a biológiai funkciókhoz, az egészséges táplálkozásokhoz. Kevés ételt ismernek, így az óvodában válogatnak, csak az általuk ismert ételt eszik meg. Hiányosságai vannak az evőeszközök használatában, a kulturált étkezésben.
- A tisztálkodási szokások is mások, nem jellemző a WC papír használata, és az utána következő kézmosás. Imádnak mosakodni, de azért, mert játszanak a vízzel, élvezik, ha vizeskednek.
- Gyakori a tetű és a rüh.
- A hátrányos helyzetű cigány gyermekeink többsége, úgy kerül be az óvodába, hogy nem tudnak kérni, várni, köszönni, megköszönni. Nem értik, miért kell másként viselkedni az óvodában, mint otthon.

11.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a kisebbség kultúrája iránt.
- Tudjon tájékozódni kommunikációs helyzetekben.
- Ismerjen kultúrájából merített dalokat, verseket, meséket, mondókákat, játékokat.
- Ismerkedjen meg a helyi kisebbségi szokások, hagyományok, és tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg azok tiszteletét és megbecsülését.

12. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS

Az egészség- és környezeti nevelés nagy jelentőséggel bír a kisgyermek személyiségfejlesztésében. A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja programjába, integráló tevékenységeiben biztosítja az esélyegyenlőséget, fejleszti és korrigálja életmódbeli képességeit. Az egészség testi, lelki, társkapcsolati jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, azaz: annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat.

Az egészség- és környezeti nevelés akkor hatékony, ha teljes körű. Teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét:

- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés kialakításában valamennyi pedagógusnak és a pedagógia munkát segítő dolgozónak kiemelt a felelőssége és a kötelessége.
- Az egészségnevelési és környezeti nevelés tevékenységei valamennyi gyermek aktív, cselekvő bevonásával valósul meg.
- Prioritást élvez az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása és a környezettudatos magatartás belső igénnyé fejlesztése.
- Az egészségfejlesztés és a környezeti nevelés felvilágosítással, a munka – és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával történik.

Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

- a környezet állapotára érzékeny gondolkodásmód kialakítása
- rendszerszemléletre nevelés
- fenntarthatóságra nevelés, az elvekkel való azonosulás elősegítése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- optimista életszemlélet kialakítása
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása

Természet és társadalom harmóniájának elve

Alapozzuk meg gyermekeinkben a természet, az épített és társadalmi környezet, benne az emberharmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszert. Értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg, esztétikailag felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a szülőföld, a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében.

Testi- lelki egészség elve

Az intézmény minden dolgozója törekedjen a komplex testi- lelki- szociális értékek védelmére, az ökológiailag fenntartható, egészséges élő és élettelen környezet kialakítására. Tudatosodjon gyermekeinkben, hogy az egészség érték, tenni kell érte. Értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságát. Alakuljon ki gyermekeinkben az egészséges életmód utáni igény.

12.1. Az egészségnevelési és környezeti nevelés célja

Óvodánk egészségnevelési – általános – céljai a következők:

testi, pszichikai, szellemi szempontból egészséges gyermekek nevelése, az egészséges életmód a harmonikus, erkölcsös és konstruktív életvitel rendjének kiépítése úgy, hogy ezek számukra alapértékké váljanak.

A gyermekek spontán ismereteire támaszkodva, azokat továbbfejlesztve kell tudatosítani az ember és a környezet közötti kapcsolatot, hatékony kölcsönhatást, megismertetni az egészségre kedvező és káros tényezőket, a betegségmegelőzési módokat, eljárásokat, az egészséges életmód szabályait, normáit, a pozitív beállítódásokat.

Élethelyzetek, szituációk bemutatásával és megbeszélésével fejleszthetjük szemléletüket, viselkedési normáikat, erkölcsiségüket, önmaguk és mások iránti felelősségérzetüket.

12.2. Az óvodapedagógus feladatai

Az egészséget támogató, biztonságos, esztétikus környezet kialakítása és védelme.

Környezettudatos magatartásformák fejlesztése:

- A helyes napirend és életrend kialakítására nevelés.
- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartására szoktatás.
- Annak tudatosítása, hogy az egészségvédelem fontos és tenni kell érte.
- A gyermekek megismertetése a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének lehetőségeivel, a kapcsolatteremtő és a drámajáték eszközeivel.
- Az anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása.
- A szelektív hulladékgyűjtésben a gyermekek folyamatos, tevékeny és következetes bekapcsolása.

12.3. Az egészségnevelés és környezeti nevelés tartalma

Egészségnevelés tartalma:

Higiénikus, egészséges életvitel

- Egészség megóvása.
- Betegségmegelőzés.
- Lelki egészség megóvása: érzelmi szükségletek, érzelmek kifejezése.
- Készségek: alkalmazkodás, örömkészség, énkép, ön-és társismeret, elfogadás, konfliktuskezelés.
- Egészséges táplálkozás, kulturált étkezés (vegyszermentes élelmiszerek, gyümölcsök, zöldségek fogyasztása).
- Betegségek elkerülése, egészség megóvása.
- Egészséges óvodai környezet kialakítása (épületben és udvaron egyaránt).
- Közlekedési szabályok megismerése, biztonság.
- Mindennapos testmozgás biztosítása, szabad levegőn tartózkodás.
- Óvodapedagógusok példamutató magatartása.
- Testápolás, önállóság, öltözködés, pihenés.
- A megfelelő (rugalmas) napirend kialakítása.

Az egészségnevelés formái, módszerei:

- A mindennapi nevelési feladatok során egészséges ételek készítése, kóstolása.
- A környezet megismerésére nevelés alkalmával beszélgetés, megfigyelés tapasztalatszerzés.
- Mindennapos mozgás.
- Vitaminnap, egészségnap szervezése.

A módszerválasztás szempontjai:

- tevékenységközpontú és életszerű legyen,
- élményközpontú, motiváló legyen,
- feleljen meg a gyerekek életkorának,
- pozitív életszemléletet adjon,
- együttműködésre épüljön,
- sok játékos elemet tartalmazzon.

Az egészségnevelés erőforrásai:

Humán erőforrások:

- képzések (szakirányú, módszertani),
- továbbképzések tervezése, szervezése.

Tárgyi erőforrások:

- képeskönyvek,
- audiovizuális eszközök.(Világunk hangjai hang kazetta, diafilmek vetítése...)

Az egészségnevelés szinterei:

Kívánatos, hogy az egészségnevelés hassa át az egész munkánkat.

Hátrányos helyzetű gyermekeink neveltségi és kulturális szintje alacsony, ebből is adódhatnak speciális problémáik. Családjaikban kevés segítséget kapnak, még az élethez szükséges praktikus ismeretek megszerzéséhez is, ezért érezzük mi óvodapedagógusok, hogy e téren, sokkal inkább segítenünk kell őket.

Óvodában a mindennapos óvodai tevékenységek során:

- Orvosos játék.
- Betegségből felgyógyult gyermek élményeinek meghallgatása a betegség során használt eszközökről, gyógyítási módokról.
- Látogatás a fogorvoshoz.
- A helyes fogápolási technikák elsajátítása.
- Testünk, testrészek megismertetése.
- Az érzékszervek és funkciójuk megismertetése.
- Tisztálkodás: babaápolás, fürdetés, öltöztetés.
- Tapintásos játék (testápolási eszközök felismerése tapintás útján).
- Zöldséges, gyümölcsös memória játék.

Programok szervezése:

- Vitaminnap, gyógyteák készítése és kóstolása.
- Óvodán kívül: séták, kirándulások alkalmával, szelektív-hulladékgyűjtő megfigyelése. használata.
- Szűrővizsgálatokon való részvétel.
- Védőnő, gyermekorvos ismeretterjesztő előadása szülőknek.
- „Mozdulj!” - Szülők és gyermekek számára szervezett sorversenyek, sportjátékok.

Egészségfejlesztő, egészségnevelő csoport:

A csoport tagjainak feladata, hogy a belső innováció és az óvoda pedagógiai programjának alkotása (módosítása) során az egészségnevelési feladatok megfogalmazásában, majd végrehajtásában közreműködjön.

Az egészségnevelés értékelése:

- megfigyelés,
- csoportos beszélgetés,
- a gyermekek egészségi állapotának nyomon követése.

Környezeti nevelés tartalma

Környezet-egészségügy:

Az embert körülvevő környezet jelentősen befolyásolja a lakosság egészségi állapotát és életkilátásait. Ugyanakkor az emberi tevékenység is megváltoztatja a környezetet és ez a kölcsönhatás mind az emberi egészségre, mind a környezetre komoly hatással van.

A hatékony környezet-egészségügyi oktatás, nevelés, hosszútávon érvényesülő prevenciós eszköz.

A nevelés minden szinten-az óvodától kezdve, igen fontos.

Éppen ezért e két terület (egészségnevelés, környezeti nevelés) csak egymással kölcsönhatásban tárgyalható, tervezhető.

Belső környezet:

Az óvoda helyi adottságai jók. A város központjában helyezkedik el, de elviselhető a zajszint és a levegő szennyezettsége egyaránt.

A természetes világításról a nagy ablakfelületek gondoskodnak.

Külső környezet:

Településünk a Tisza folyó mellett, a Tisza tó kapujaként is emlegetett, a régió turizmusának egyik fontos fogadóközpontja, természeti látnivalókban gazdag, amely minden évszakban megcsodálható. A település ma is őrzi a paraszti kultúra hagyományait, az óvoda közelében található a Falumúzeum, amely tavasztól - őszig látogatható.

Itt található a Tisza legnagyobb vízierőműve, amely a környezetbarát energiaforrás jó példája.

Az eróműhöz tartozó kiállító terem egész évben látogatható.

Erőforrások

Az óvodában dolgozó óvodapedagógusok példamutatása adja elsősorban a környezeti nevelés hitelességét.

A technikai dolgozók napi munkájukat igyekeznek környezetbarát technikákkal megvalósítani (pl. szelektív hulladékgyűjtés segítése). Munkájukban igényesek, nyitottak az ésszerű változásokra, érdeklődők az óvodai élettel szemben.

Intézményünk valamennyi dolgozója elkötelezetten tevékenykedik a környezeti és egészségnevelési céljaink megvalósításában.

Pedagógiai programunkban, éves tervünkben konkrét feladatokat rendelünk a kitűzött célokhoz.

Az óvodapedagógus feladata, hogy segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével lehet elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.

Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyerekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk.

Ebben a folyamatban a gyermekeket körülvevő felnőttek, a szülő, a pedagógus, a dajka példája elengedhetetlen.

Konkrét tevékenységek évszakonként

Ősz

Élmény központú tevékenységek	A tevékenységekhez kapcsolódó érzékszervi tapasztalások, felfedezések
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Játszóudvarunk rendben tartása (söprés, lombgyűjtés) ➤ Csoportszobában a természetsarok évszaknak megfelelő berendezése, gyűjtögetés (különbféle zöldségek, termések, gyümölcsök). ➤ Az időjárás változásainak figyelemmel kísérése. ➤ Látogatás a zöldséges boltba gyümölcsök megfigyelése, vásárlása. ➤ A gyümölcsök lehetséges felhasználása: nyersen fogyasztása süteménykészítés Kompótkészítés Aszalás Gyümölcssaláta Szőlőből mustkészítés, majd szüreti 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az időjárás változásai ➤ Az őszi évszak szépsége ➤ A gyümölcsök, zöldségek formája, illata, íze.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ multság ➤ Zöldségfélék felhasználása Káposztasaláta készítés ➤ Séták, kirándulások szervezése: az őszi táj felfedezése. ➤ Nagycsoportosokkal séta a Tisza partra ➤ Állatok élete ősszel 	
---	--

Tél

Élmény központú tevékenységek	A tevékenységekhez kapcsolódó érzékszervi tapasztalások, felfedezések
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Időjárás változásainak figyelemmel kísérése ➤ Madáretetés madáreleségről való gondoskodás ➤ Csoportszobában a természetsarok évszaknak megfelelő átrendezése ➤ Hósöprés, lapátolás ➤ Jégpálya készítése ➤ Hógolyózás, szánkózás, csúszkálás, hóember készítése ➤ Madárhangok meghallgatása 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Időjárás változásai, hatása emberekre, állatokra, növényekre. ➤ Hogyan viselik el változásokat?

Tavaszi

Élményközpontú tevékenységek	A tevékenységekhez, eseményekhez kapcsolódó érzékszervi megtapasztalások, felfedezések
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hajtás, (aranyvessző, búza) ➤ Időjárás változásainak figyelemmel kísérése ➤ Az éledő természet megfigyelése ➤ Tavaszi rügyfakadás megfigyelése ➤ Virágoskert gondozása ➤ Virágok megfigyelése ➤ Tavaszi kerti munkák megfigyelése, ➤ Ültetés virágládába ➤ Látogatás a zöldségesbe, tavaszi zöldségfélék megfigyelése, vásárlása. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A tavasszal nyíló virágok színei, illata. ➤ A magvak, rügyek tapintása. ➤ A változások tapasztalása. ➤ Állatok mozgásának megfigyelése (csiga, giliszta, béka, rovarok) ➤ Különböző természeti jelenségek gazdagsága: pl. a szél, lehet forgó, hűsítő. stb.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vitamin salátakészítés ➤ Homokozás ➤ Víz világnapja március 22. ➤ Földnapja április. 22: Szemégyűjtés az udvaron. Megnézzük a gólya és fecskefészkeket. Séta a Tisza partra, megfigyeljük az erdő színeit, hangjait, bogarakat keresünk nagyítóval a fűben. ➤ Rajzok, festmények készítése A föld lakói. ➤ Madarak-fák napja: Az udvari fák és madarak megfigyelése. Fák törzsének és vastagságának megállapítása becsléssel, majd megmérése fonállal, öleléssel. Kerti fák megmintázása, törzséről mintavétel, zsírkrétával papírra, levélnyomat készítés. <ul style="list-style-type: none"> ➤ Madárfotók gyűjtése ➤ Bodzavirág gyűjtése szárítása ➤ Faültetés az udvaron 	
--	--

Nyár

Élményközpontú tevékenységek	A tevékenységekhez, eseményekhez kapcsolódó érzékszervi megtapasztalások, felfedezések
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Virágok gondozása, locsolása ➤ Gólyák életmódjának megfigyelése ➤ A fiókák fejlődésének nyomon követése ➤ Az üres gólyafészkek felfedeztetése ➤ Vizes játékok (papírcsónak hajtogatás, úsztatás) ➤ Buborékfújás 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ A változás, különbségek észlelése. ➤ Időjárási jelenségek megfigyelése (villámlás, mennydörgés, zápor, zivatar) ➤ Beszélgetés, magyarázat az ezzel kapcsolatos félelmek elosztása érdekében.

12.4. Együttműködés az óvoda partnereivel

Az óvodának kiemelt az intézmény együttműködési kötelezettsége a Gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal, így pl.:

- egészségügyi szolgáltatást nyújtók (a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos, fogorvos),
- személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók (a családsegítő szolgálat),
- közoktatási intézmények (iskola, nevelési tanácsadó, szakértői bizottság).

Amennyiben a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, meg kell keresni a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

13. GYEREKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítottá válik az emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell :

- gyermeki jogok gyakorlása révén
- a neveléssel összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során
- a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség alkalmainál
- a csoportok kialakítása során
- a nemzetiségi nevelés során

13.1. Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések célja

Az egyéni bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szellemében a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek:

- oktatási és társadalmi integrációjának támogatása,
- minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása,
- esélyegyenlőség növelése,
- hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés.
- az óvodából - iskolába való átmenet segítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

A hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális feladatok:

- felzárkóztató
- személyiségfejlesztő
- tehetséggondozó

A Pedagógiai Programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében.

13.2. Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések területei

Szervezési feladatok:

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása:

- Beóvodázási program készítése
- Komplex állapotfelmérés
- Családok felkutatása, megkeresése, kapcsolat a családdal
- Minél korábban történő óvodáztatás biztosítása
- Nyitott programok a leendő óvodásoknak
- Együttműködés a Gyermejköltségi Szolgálattal, védőnővel

Az integrációt elősegítő csoportalakítás

- A gyermek arányos elosztásának figyelemmel kísérése, a nyilatkozók számának függvényében.
- Minden 3 éves gyermek felvételének biztosítása a gyermekek fejlődésének érdekében.

➤ Az igazolatlan hiányzások minimalizálása

- A napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése
- A jelzőrendszer hatékony működtetése
- A szülők bevonása, napi kapcsolat kialakítása
- Fogadóórán, egyéni beszélgetés alkalmával a meggyőzés módszerének alkalmazása

➤ A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása

- Nyitvatartási igény felmérése óvodakezdés előtt

- A szülők munkaidejéhez igazított programszervezés (ünnepélyek)

13.3. Várható eredmények

- a pedagógiai munka hatékonysága nő a hátránykompenzáció hatására
- egységes nevelési gyakorlat, szemlélet alakul
- a korai beóvodáztatás nő, a lemorzsolódás csökken
- az óvoda-iskola átmenet nehézségei csökkennek, zökkenő mentesebbé válik az iskolai beilleszkedés
- az eltérő háttérből érkező gyermekek tanulási kultúrához való attitűdje pozitívan változik.

14. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI

14.1. Játék

A **játék fejlődése a fejlődés egészének tükré**. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.**

A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorlójáték soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

14.1.1. A játék célja

- A tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.
- Érzelmi, akaratú tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása.

14.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó **léggör** megteremtése, és folyamatos fenntartása.
- Ingergazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása.
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése, ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora – függetlenül a korcsoporttól –

legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére.

- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadon választhatóságra lehetőséget adó elhelyezése.
- Különböző tapasztalat szerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok-asztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása.
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék.
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása. (például henger bújáshoz, füles labda)
- Sokszínű **tapasztalatszerzési** lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára.
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás.
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz.

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása.
- **Reflektív szemléletű jelenlét** a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése → differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele.
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem életkornak megfelelő játék támogatása!)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátás során.
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása.
- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése.
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja.
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás.
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül.
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban.
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer, a gyermekekkel együtt történő alakítása.
- Az egészséges versenyszellem megalapozása.
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása.

14.1.3. Játék tartalma

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei.
- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.

- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az értelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétele, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályozó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészsége, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindróma együtteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciáinak erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányainak megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésetttség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális idegéletteni, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban.

Programunk a **játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének.** Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játéokra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés az óvónő szerepében található. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett, a szükség és igény szerinti együttjátásásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

1. Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a:

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabadjáték folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon

lehetőséget a játék későbbi folytatására. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet, ennek a **külső készítésnek** akkor van helye, ha a **gyermek érdekében** történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását – jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

14.1.4. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Örömmel, önfeledten játszik
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- Építmény lemásolására képes
- Képes élményei eljátszására
- Szívesen vállal szerepet
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait
- Szabályjáték során betartja a szabályokat
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására
- Egészséges versenyszellemmel tevékenykedik
- Játékában elmélyült, kitartó
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

14.2. Verselés, mesélés

14.2.1. A verselés, mesélés célja:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése**
- **Interkulturális nevelés**
- **A szülők nevelési szemléletének formálása**

2,5 – 4 évesek	Mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
4 – 5 évesek	Mondóka, hangutánzó mese, párbeszéde mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek
5 – 6 – 7(8) évesek	Kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat – a helyzethez illő mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg 2,5 – 4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók... ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetíten a gyermekeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövéseire, befejezésére is.

14.2.3. Az óvodapedagógus feladatai

- Változatos irodalmi élmények közvetítése
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- Szívesen dramatizál, bábozik
- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtárlátogatások szervezése
- Színházlátogatások szervezése a családoknak
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben

14.2.3. A verselés, mesélés tartalma

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermeknek. A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese- és versmondás lényeges elemeit – testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet – az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

A magyar gyermekköltészet a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A mese – képi és konkrét formában – esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel feltárja a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges

eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömet az önálló alkotás élményeivel fokozva.

Tapasztalataink szerint a családokban **túlburjányzott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép** játékot és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

MESE – VERS TARTALMA			
	2,5-4 éves korban	4 - 5 éves korban	6-7éves korban
Népi Mondókák	(10-12) altatók, hintáztatók, ujjkiszámolók, höcögtetők, simogatók, stb.	(4-5) környezetről, időjárásról, az évszakok megfigyeléséről, természeti jelenségekről, tárgyakról, állatokról	(4-5) felelgetős, kiszámolós, tréfás mondókák, párválasztók, találós kérdések, közmondások
Versek	(3-4) rövid versek állatokról, természetéről, ritmikus mozdulatokkal kísérve	(6-7) kiolvasók, vidám, groteszk, humoros témái: évszakváltás, természet szépségei	(15-20) gyermekek élményeihez kapcsolódó versek, ünnepek, hagyományok, jeles napok
Mese	(10-14) rögtönzött történetek, láncmesék	(10-15) állatmesék, népmesék, kortárs, klasszikus, és cigány etnikai kultúrából mesék, párbeszédes és elbeszélő történetek	(15-20) népköltészet, kortárs, klasszikus és etnikai mesék tündérmesék, tréfás-verses-, mű mesék, folytatásos mesék, elbeszélő történetek, önálló mesebefejezés, önálló mesekitalálás
Dramatizálás	Állatok hangjának, mozgásának utánzása	Állatmesék párbeszédeinek eljátszása, kedvelt epizódok feldolgozása	Hosszabb történetek, saját készítésű díszletek felhasználásával, szerepek önálló elosztásával. Drámajáték alkalmazása.
Bábozás	Az óvónő bábjátéka újjbáb használata	Az óvónő bábjátéka, síkbábok önálló használata	Önállóan bábozzanak, saját készítésű bábokat is használjanak, szívesen bábozzanak kiscsoportosoknak, (zsákbábok, kesztyűbábok)

14.2.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálaít felidézni.
- Képes a folytatásos mese szálaít, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsülik vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

14.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

14.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld és a népi hangszerek megismertetése által.

14.5.4 Az óvodapedagógus feladatai:

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

2,5 – 4 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok változásával. • A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek. • 6 – 8 mondóka, ölbeli játékok, 10 – 15 énekes játék, 1 – 2 műdal
4 – 5 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang. • A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat. • A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó.

	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – 5 új mondóka, 12 – 15 énekes játék, 2 – 3 műdal
5 – 6 – 7 (8) évesek	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). a negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is. • Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párvjátékok. • 4 – 5 új mondóka, 15 – 18 új énekes játék, 3 – 4 alkalomhoz illő műdal

- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal - és zenei anyag – választás.
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmas.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zenei kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezve a tevékenységet.

Óvónői feladatok korcsoportonként, a **hallás- és ritmusérzék fejlesztése** terén:

2,5 – 4 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halk-hangos különbségének felismertetésével. • Motívum-visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekelésével. • Fejleszti ritmusérzéküket és az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors-lassú) érzékelésével, játékos mozdulatokkal • Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátítása. • Útőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása. • Ritmusmotívumok – egyszerű beszélt és énekelt – visszatapsoltatása.
4 – 5 évesek	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékelésével. • Halk-hangos megkülönböztetésével, beszéd, ének és taps formájában. • Zenei emlékezetüket dallamfelismeréssel, dallambújtatással fejleszti. • Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismertetése.

	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket. • Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül. • Táncos jellegű mozdulatok alakítása. • Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása. • Ritmus és dallammotívum visszatapsolása és visszaénekeltetése • Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.
5 – 6 – 7 (8) évesek	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével. • Gyors-lassú és halk-hangos fogalompárok együtt gyakoroltatása. • Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról. • Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel. • Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg. • Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése, kis eltérések, irányok, távolságok, közeledések, távolodások függvényében. • Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával. • Dallam felismertetése a dal ritmusáról. • Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően, negyed, nyolcad lépéssel. • Esztétikus, együtemű mozgás fejlesztése, változatos térformák alakítása, játékos táncmozdulatok gyakoroltatása. • Tánc közben a zene ritmusának, lüktetésének átvételére motivál. • Törekszik arra, hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon. • Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához való alkalmazkodás képességének fejlesztése. • Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal. • Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására, zenei kérdés-felelet játéokra.

14.3.3. Az ének zene énekes játék, gyermektánc tartalma:

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatni. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a

közös ének, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**. A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában és Gryllus Vilmos dalos füzete alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésének is. A gyermektánc bevezetésének feltétele rendszeres ritmusfejlesztés, amely a mindennapok része.

14.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat halk-hangos, gyors-lassú.
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete és intermodalitása fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.
- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat..

14.4 Rajzolás, festés, mintázás kézimunka

14.4.1. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása
- A helyes ceruzafogás elsajátíttatása

14.4.2. Az óvodapedagógus feladatai

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

- Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő asztalterítő.
- A higiénias szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A 2,5 – 4 évesekkel megkedvelteti a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alapttechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4 – 5 éves gyermekek körében formálja a képkalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait.

- Az 5 – 6 – 7 (8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, városunkra jellemző épületeket, valamint a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit.
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.
- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5 - 6 –7 éves gyermekeknek saját eszközt és saját gyűjtődossziét biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezel.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázolás során különösen figyel a díszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a pszichológus felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót ad a gyermekeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, sógyurma, gipsz).
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.
- Felismeri a kiemelkedő képességű gyermeket, és segíti tehetségének kibontakozását.
Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és tehetségek bátorítására.

14.4.3. A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka színterei a feltételek megteremtése

Rajzolás, mintázás, kézimunka

A gyermekek ábrázoló tevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégis csak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. **Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.**

14.3.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri az öt alapszint, azt bátran használja.
- Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlegel.

- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Térlátása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer 2 – 3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

14.5. A mozgás

14.5.1. A mozgás célja

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs).
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgásfejlesztés területei:

- **Szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben,
- **Kötelező testnevelési foglalkozáson,**
- **Mindennapi testnevelésen.**

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Célja:

- hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá,
- hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

14.5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekkel közösen, majd fokozott betartatása
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- Lehetőség szerint az előtér kihasználása, szabályok kialakításával és figyelemmel kísérésével
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje
- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata

- A testnevelés-foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a teremben
- Az atlétikai gyakorlatok (futás, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!)
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (baleset elkerülése!)
- Az adott testnevelés-foglalkozás mozgásos anyagához a prevenciós program fejlesztési feladatának hozzáigazítása
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre.
- A testnevelés-foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt
- A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően kézi szerek használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10 – 20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenciós feladatok megvalósítása: nagymozgás fejlesztés, egyensúlyérzék fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testsémafejlesztés, térpercepció fejlesztés, finommotorika- fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése
- Évente egyszer mozgásos program szervezése

14.5.3. A mozgás tartama

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körben is mindinkább terjedő mozgásszegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

Életkori jellegzetességek

A **2,5 – 4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni.** Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a „Mászóház” csúszdával, létrával ellátva, textil alagút, WESCO szivacs elemek, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatóak erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó- mászó- bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt, asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játékokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése.** A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a

különböző céladobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztribuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Ere a célra nagyon jól használhatók az Ayres-terápia eszközei, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánttalp, a billegő forgó korong.

5-6-7(8) éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez a **helyet** a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozdulásos tevékenységekre felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az **udvari játék, mozgás** serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Egyensúlyozásra a láncos lépegető híd, hintázásra a rugós játékok és mérleghinták.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például foci, kidobós, tollas, tenisz. Ezeken kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

Célja:

- A tervezett, szervezett irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése
- Koordinált mozgás alakítása
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze. Alapja Tótszóllósyné „zöld” könyve, mely ötletet ad a tematikára és módszertanra is. A **játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben.** A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna).

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A **2,5 – 4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt **a természetes mozgásokat tartalmazza.** Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazhatóak jól a **testsémafejlesztő programból** a következők:

- A testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „Járjatok a sarkatokon!” „Ütögessétek a talpatokat a földhöz”!
- A tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé!” „Hasaljatok a padra”!
- Test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4 – 5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül fák között hullámvonalban.

Elhelyezkedés különböző szereken formákban, alakzatokban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldalosság** tanítása. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk, itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket! A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5 – 6 – 7 (8) éveseknél** azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is. Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok. A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését, és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10 – 20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyermekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése
2. Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik

Járás	
1.	Kis és nagy lépésekkel
2.	Különböző irányokba fordulással
3.	Változó szélességű sávok, vonalak között
4.	Különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	Különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	Különböző irányokba fordulással, majd közbeni irányváltatással
3.	Változó szélességű sávok között
4.	Különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Ugrás	
1.	„távolugrás” (páros lábbal szökdelés), ugrás előre, hátra
2.	„magasugrás”
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyzet)
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban	
1.	Különböző irányokba, majd irányváltatással
2.	Különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	Különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2. Egyensúlygyakorlatok

Állás	
1.	Állás lábujjon – sarkon állás
2.	Állás fél lábon
3.	Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
4.	Kúszás egyenes padon
5.	Forgások, fordulatok, testhelyzet-változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése	
1.	Játékok babzsákkal: <ul style="list-style-type: none"> • Babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék) • Babzsák csúsztatás két vonal közé • Babzsák dobás vízszintes és függőleges célra
2.	Karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról

3.	Kugli-játék
4.	Labdajátékok: <ul style="list-style-type: none"> • Dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról • Labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése

1.	Ugrókötéllel: kötél fölött átugrás, változó magassággal
2.	Karikával: különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás
3.	Lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületen (homokba, padlóra)
4.	Ugróiskola, egyszerűbb és neheztített formában

Finommotorika fejlesztése

1.	Gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	Építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	Papírhajtogatás – papírfűzés, mintaalakítás
4.	Puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból
5.	Mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	Vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	„papír – ceruza” feladatok: <ul style="list-style-type: none"> • Rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával) • Sablonok kiszínezése kiugró hátlaapon • Sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása
8.	kéziszer gyakorlatok

Testséma fejlesztés

A testrészek ismerete

1.	Önmaga felismerése és azonosítása tükör gyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy)
2.	Tevékenységek a testrészek megismerését célozva <ul style="list-style-type: none"> • Testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által • A gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést • utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt • A felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét • Az előzőek megismétlése csukott szemmel
3.	Meghatározott testrészekre koncentráció: <ul style="list-style-type: none"> • Különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt fekvő, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni • Valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni, és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása	
1.	Az „oldalosság” tanítása: <ul style="list-style-type: none"> • Színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon • Különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-bal kézzel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni) • Lábra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.	A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal: <ul style="list-style-type: none"> • Az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé • Feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra
3.	A test függőleges zónájának megtanítása: <ul style="list-style-type: none"> • Játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé
4.	Az előző (1.,2.,3.) gyakorlatok elvégzetése becsukott szemmel
5.	Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például: szék, pad, asztal): <ul style="list-style-type: none"> • Állj elém mögé, rá, mellé, közé, mássz át... • Ülj elém mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át... • Térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át... • Feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlézése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámlálni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámlálni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	Fejfordítás és fejkörzés
2.	Csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	Csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	Törzsfördítés lazán leengedett karral, illetve oldalsó, majd
2.	A karokat magatartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	Karkörzés előre és hátra
2.	Karok helyzetének utánzása
3.	Oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	Különböző karlengetések ritmusra
5.	Oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
6.	Oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás
7.	Karhúzás és –tolás, páros munka

Ujjak	
1.	A kéz ökölbe szorítása
2.	Az ujjak ide-oda mozgatása
3.	Ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
4.	A mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

Lábak	
1.	A padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	A padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	Állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
4.	Térdhajlítás és –nyújtás, miközben a kezet a combon tartjuk
5.	Padlón ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	Törzshajlítás bokafogással
7.	Szökdelés, ugrálás
8.	Szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábak és lábujjak	
1.	Sarokemelés és -leengedés
2.	A lábfej visszafeszítése (ujjak emelése, "pipálás")
3.	Járás sarkon és lábujjhegyen
4.	Külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	Ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	Törzshajlítás előre
7.	Hanyatt fekvő vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjjal rámutatni adott célpontra
8.	Babzsák fölmarkolása lábujjjal

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2.5) 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6-7 (8) éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.
A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1. Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

Vizuális fejlesztés	
1.	<p>A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális ...A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek,. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.
2.	<p>A szem fixációs működtetésének erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk) • Egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig <p>A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.</p>
3.	<p>Vizuális zártág-egészlegesség észlelésének alakítása:Mi hiányzik?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismert tárgyak, eszközök egy részlete hiányának felismertetése • Hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla?, mit ábrázolhat? • Rejtett figurák megtalálása
4.	<p>Vizuális időrendiség felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először?, mi következik?
5.	<p>Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tárgyakból kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása • Rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó...)
6.	<p>Vizuális helyzet – pozíció felismertetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mágnes táblán a pedagógus elhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla) és a gyermekek sajátjukon ugyanoda elhelyezik azt

7.	<p>Vizuális memória fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni • Vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)
----	--

Az alakítás és formaállandóság fejlesztése	
1.	<p>A lehető legtöbbféle alak- forma-méret motoros kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formaalkítás mozgással(járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel) • Padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása • Padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére
2.	<p>Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bemutatása • Azonos megkeresése • Párosítási csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3.	<p>Adott vizuális minta kirakása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve meg, például csak szín, vagy csak forma stb., kevesebb elemtől az összetettebb formákig)
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből különböző alakzatok összerakása

2. A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése

A tapintásos – sztereognosztikus – észlelés fejlesztése	
1.	<p>Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával, gyurma, só. liszt nedves homok felhasználásával
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizuális is jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	<p>A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Érzékelő zacskó”, „Elvarázolt zsákocská” – Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? Milyen a mérete, formája, felülete, anyaga? A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése	
1.	Behunyttal szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra), nyitott szemmel

	mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni.

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése	
1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: <ul style="list-style-type: none"> • Rácsos papíron, szöges táblán, lyukas táblán a két oldal megkülönböztetése nélkül, a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével • A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával • A négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

3. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése	
1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> • Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira. • Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. • Ritmusvisszaadás csukott szemmel. • Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa. • Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si... • A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.
2.	A keresztcsatornák fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> • Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban - Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az „érzékelő zacskóból” - Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását • Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> - Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét - „Figyeljünk a hangokra”! A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: „Minek a hangja?” (társak megszólaltatása, hangjukról

	<p>felismertetés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek, különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése. • Vizuális – kinezetikus interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> - Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe, és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában. - Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. - Vizuális-kinezetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk és szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevetetésére is használható. • Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> - A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez. • A szem-kéz koordináció fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> - A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.
--	--

Verbális fejlesztés

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)
- **Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, álla, orca, orrlyuk, nyak, válla, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd (testséma)
- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel)mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob visszapattan, fog, rúgdalózik, keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg-mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy- és finommozgások)

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban, (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy- és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat)
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik. (Időbeli sorrendiség, nagy- és finommozgások)

3. Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde. (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, fekete, fehér
- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő. (sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap-számfogalom)

14.5.4 A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelő.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).
- Ismeri legalább 2 – 3 kéziszert használatát (labda, ugrókötel, karika).
- Érdeklődik valamely sportág iránt.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.

- Ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

14.6. A külső világ tevékeny megismerése

Célunk:

- A természeti és épített környezet (például: Tisza folyó, Erőmű,...) megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása

14.6.1. A külső világ tevékeny megismerése-környezet és természet

A környezet és a természet tevékeny megismerésének célja

A külső világban, környezeten értjük egyrészt a külső természeti környezetet (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a külső, ember alkotta, épített környezetet (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, a városi környezet).

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma.

Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek – különösen az érzelmileg közel álló dajka – pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, lehetőségeikhez képest **védik**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti, rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásnál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.

- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Megláttatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartás formálás alapozására, alakítására.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki: ahol hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.
- Észreveszi a legapróbb növényt, rovar, meghallgattatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Múzeumlátogatásokat (például: falumúzeum) szervez.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

A környezet és természet tevékeny megismerésének tartalma:

A külső világ tevékeny megismerésének témaköréit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Tekintettel arra, hogy olyan kisvárosban élünk, ahol a falusi és városi elemek egyaránt fellelhetők, hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák a magatartásmódok alakításának.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodájának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.

- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Ismeri a növényápolás egyszerűbb feladatait
- Szívesen ápolja a növényeket.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt kiránduláson, sétákon, rendezvényen.

14.6.2. A külső világ tevékeny megismerése-mennyiségi és formai összefüggések

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének célja Célunk:

- a minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása
- a matematikai érdeklődés felkeltése
- a logikus gondolkodás megalapozása

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségnek, képességeinek figyelembevétele
- A gyermekek egyéni feladat megoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének tartalma Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, úrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6 - 10 – es számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, úrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben mozog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb ...
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

14.7. Munka jellegű tevékenység

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére.

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

14.7.1. A munka célja

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

14.7.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, átültetés, szaporítás, csíráztatás, hajtatás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről (megfigyelés szintjén)

- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mértén fejlesztő hatású
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként!)

14.7.3. A munkajellegű tevékenység tartalma

A gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

Nagy fontosságot tulajdonítunk a munkavégzés során a teljes önállóság biztosítására. A munkavégzés nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk az élősarok kialakítását, és a kerti munka fontosságát.

A közösen gyűjtött gyümölcsöt és zöldségfélét feldolgozzuk, (pl. megfőzzük, tartósítjuk) Ösztönözzük a szülőket, hogy a gyermekek otthon is gyakorolják az önkiszolgálást és a családért végezhető munkajellegű tevékenységet. Megismertetjük azokkal a multikulturális elemeket, munkaformákat, tevékenységeket, amivel otthon is találkoznak: pl. kosárfonás, seprűkötés, vályogverés, fafaragás..

14.7.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.
- Térítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (például: mosdó, élősarok), és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobában.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

14.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a **tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel**, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok **mozgással és játékkal alakítható**.

Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

14.8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

14.8.2. Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása
- A játékos cselekvéses tanulás
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségigéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
  - intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
  - speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)

- viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - a tehetség és megjelenési formájának felismerése
  - a gyermek segítése a továbbfejlődésben
  - speciális szükségleteinek kielégítése
  - intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
  - a szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek

14.8.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

Sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák

- spontán játékban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.

egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés

- Megelőzés
- Felzárkóztatás
- Tehetséggondozás

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával differenciált tervezés.
- A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése

A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés.

A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait.

A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)
- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

A tanulás típusai:

Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretéről a tevékenység alapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetőek. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

A tanulás szervezési elvei

- műveltség tartalmak komplexitása,
- a gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,
- tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

14.8.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.
- A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.
- A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

- A szociálisan érett gyermek: feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- Az óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

15. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI SZERVEZETI ÉS IDŐKERET

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által **jóváhagyott Pedagógiai Program alapján** történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvoda **teljes nyitvatartási idejében** a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt**, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok – beleértve a számított létszámmra vonatkozó előírást is – figyelembevételével. Tekintettel arra a tényre, hogy homogén csoportok esetében az életkor adott csoportba sorolási szempont, ezért emellett figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

Heterogén, részben heterogén csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására, például (2,5) 3 – 4 – 5 évesek, illetve 5 – 6 – 7 (8) évesek. Ebben a csoportban lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére (szülői kérésre) is.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat – lehetőség szerint – ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kics csoporttól az iskolába lépésig.

15.1. Csoportszervezés elvei

A helyi adottságok és az óvodapedagógus attitűdje alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A **program hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz egész egyénisége.**

A gyermekcsoportokat a mesékből jól ismert nevekkkel jelöljük: Katica, Micimackó, Pillangó, Törpike.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös – éppen az életkori sajátosságok miatt – a közoktatási törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciális képességét, toleranciát, rugalmasságok követel. Szintén ez az elv érvényesítendő sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

15.2. Napirend, hetirend

Az óvodai tevékenységek úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A **hetirend** nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, hetirend kialakítása helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. Az ezzel kapcsolatos szülői igényeket és elégedettséget minden nevelési év végén felmérjük. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával -, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott **napirend** a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1. – május 31-ig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Javasolt napirendek korcsoport szerint:

(2,5) 3 – 4 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ – 10 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés
10. ³⁰ – 11. ³⁰	Udvari játék, levegőzés
11. ³⁰ – 12. ³⁰	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
12. ³⁰ – 13	Előkészület a pihenéshez
13 – 15	Pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés
15 - 17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

4 – 5 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ – 10 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés

10. ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Udvari játék, levegőzés
12 ¹⁵ – 13	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
13 ³⁰ – 13 ³⁰	Előkészület a pihenéshez
13 ³⁰ – 15 ⁴⁵	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ - 17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

5 – 6 – 7 (8) évesek csoportja

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ – 10 ⁴⁵	Párhuzamos tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenység, reggeli, óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos testnevelés
10. ⁴⁵ – 12 ¹⁵	Udvari játék, levegőzés
12 ¹⁵ – 13	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
13 – 13 ³⁰	Előkészület a pihenéshez
13 ³⁰ – 15 ⁴⁵	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ - 17	Párhuzamos tevékenységek: átöltözés, mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

Heterogén csoport esetén az adott korcsoportokhoz közelebb álló napirend javasolt.

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra (június 1-jétől augusztus 31 – ig.) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Javasolt nyári napirend

Idő	Tevékenység
6 ³⁰ – 12	Párhuzamos tevékenységek: Szabad játék, reggeli, fürdés, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység
12 – 12 ³⁰	Előkészület az ebédhez
12 ³⁰ – 13	Ebéd
13 – 13 ³⁰	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ – 17	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, játék a szabadban, óvónő által kezdeményezett tevékenység

15.3. Az óvodai nevelés tervezése

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél **maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat** – vallási nemzeti, etnikai -, figyelembe vesszük a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki **aktivitást biztosító módszereket** alkalmazunk.

A program működése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak**. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül.

Az óvodás gyermekek számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban az **óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés felvételrendszerét**. Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést szervezzük **kötött** formában. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért az óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor- és csapatversenyi, a különböző fogó – és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra, az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

A tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat – vallási, nemzetiségi, etnikai – figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

HETIREND		
KORCSOPORT	KÖTELEZŐ FOGLALKOZÁS	CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSE
2,5 - 4 éves		A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Testnevelés Mindennapi testnevelés
4- 5 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5 – 7 éves	Testnevelés Mindennapi testnevelés	Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

15.4. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését szolgáló dokumentumok

A gyermek mérése, értékelése szükség szerint

A gyermek és körülményeinek megismerése ha lehetőség van rá családlátogatással elkezdődik. A gyermek fejlődését **fejlettségmérő lapon** rögzítjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Megfigyeléseinket folyamatosan rögzítjük, az elért fejlettségi szintet százalékosan mutatjuk ki. Az ezeket az információkat tartalmazó dokumentumokat a gyermek személyiségdossziájában tároljuk, amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleménnyel rendelkezik, így ez a dokumentum is bekerül a dossziéba.

Alapvető célunk:

- Az óvodás gyermekek önmagához képest történő fejlődésének meglátása.
- A széleskörű gyermekismeret és a differenciált bánásmód segítségével a változások ütemének és irányának meghatározása.

Feladataink:

- Az óvodás gyermekek erősségének és fejlesztendő területeinek feltárása (részképességek fejlettségének megállapítása).
- A gyermeki személyiség és képességrendszer nyomon követése.
- Együttműködés az óvodapedagógusok és szülők között a gyermekek fejlődése érdekében.

➤ Anamnézis

➤ Személyiség lap:

A gyermek fejlődésének mutatói : Mozgásfejlettség, testséma fejlesztésének mutatói, A gyermek téri tájékozódásának, térbeli mozgásának fejlettsége, a gyermek értelmi fejlettsége, a gyermek nyelvi kifejező képességének fejlettsége, a gyermek szociális fejlettsége. A pedagógiai programban meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos megállapítások alapján.

➤ Fejlesztési terv

egyéni fejlesztési terv (a gyermek fejlődését segítő megállapítások, intézkedések, elért eredmény)

➤ gyermek rajzok félévente,

➤ szakértői vélemény

➤ szülői tájékoztató a gyermek fejlődéséről

15.5. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik.
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

16. A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVE

Az óvoda kapcsolatai:

- **óvoda- iskola**

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett

lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők szoros együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett önkormányzatokkal, szervezetekkel.

- **óvoda- család**

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakoribb a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása, a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása.

- **óvoda fenntartó**

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

A Polgármesteri Hivatal Gyermekjóléti szolgálat vezetőjével gyermekvédelmi felelősünk tartja a naprakész kapcsolatot, és a gyermekvédelmi támogatás biztosítása érdekében.

- **óvoda-könyvtár**

Rendszeres könyvtárlátogatás, a könyvári programokon való részvétel a gyermekekkel közösen.

- **Óvoda- külhoni magyar óvodák**

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti iktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és- lehetőség szerint- szakmai kapcsolatot tart fenn.

17. FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Óvodai nevelés országos alapprogramja. (Művelődési és Közoktatási Minisztérium)
2. A nemzeti és etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve (Magyar Közlöny)
3. Porkolábné dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program.
4. Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában (Alex Typó 1992.)
5. Az óvodai nevelés programja.(Országos Pedagógiai Intézet 1989).
6. Forrai Katalin: Ének az óvodában (Budapest Editio Musica, 1974.)

7. Dr Tótszóllósné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában (1994)

18. Érvényességi rendelkezés

A helyi pedagógiai program érvényességi ideje:

A pedagógiai program 2013. szeptember 1-jén lép hatályba.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

A helyi pedagógiai program módosításának lehetséges indokai :

- hálózatbővítés, leépítés,
- szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- törvényi előírások módosulása,
- egyéb érdekegyeztető fórum, módosítási javaslata.

Módosítására javaslatot tehet:

- az óvoda fenntartója,
- az intézmény vezetője,
- a nevelőtestület bármely tagja,
- a nevelők szakmai munkaközösségei,

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőtestületének
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

A felülvizsgálat indoka:

- a program beválás során felmerülő változások beépítése,
- a törvényi változásokból adódó feladatok kidolgozása és beépítése

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

2. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az intézmény fenntartójánál,
- az óvoda vezetőjénél,
- a fenntartó honlapján.
- Az óvodai csoportokban

19. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Módosítás :

Módosítás vezető váltás miatt, a fenntartó 144/2016 (X.6.) sz. határozata alapján.

Kisköre, 2016.10.06.

Siposné Kohári Edit
mb. intézményvezető

Módosítás:

2018.06.20-tól a törvényi változások miatt.

Kisköre, 2018.06.20.

Siposné Kohári Edit
mb. intézményvezető

Módosítás

A törvényi változások miatt: 2018.09.01.

Kisköre, 2018. szeptember 1.

Siposné Kohári Edit
intézményvezető

Módosítás

Vezetői kinevezés a 131/2018. (VIII.31.) képviselő-testületi határozata alapján.

Kisköre, 2018.szeptember 1.

Siposné Kohári Edit
intézményvezető